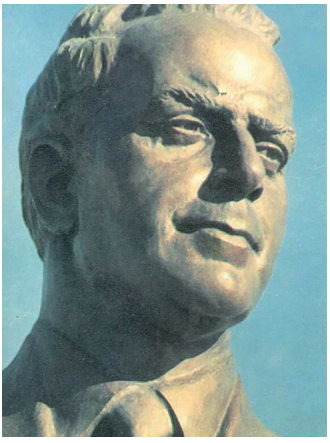

Milli azadlıqdan
şirin nemət yoxdur!

J. Huseynov

YENİ AZƏRBAYCAN

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi Azərbaycan xalqının milli sərvətidir
Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur. Yeni Azərbaycan Partiyasının orqanı.

9 sentyabr
2025-ci il,
çərşənbə axşamı
№ 160 (6987)
Qiyməti
60 qəpik

Sülh yolunda növbəti görüş...

➔ Bax səh. 2

Azərbaycan-Qətər münasibətləri yeni inkişaf mərhələsində

➔ Bax səh. 4

Azərbaycan Suriya quruculuğunda fəal yer alır

Azərbaycanın milli neft şirkəti SOCAR və Qəterin "UCC Holding" korporasiyası arasında Suriyada və beynəlxalq enerji bazarlarında uzunmüddətli əməkdaşlığı nəzərdə tutan 2 Anlaşma Memorandumu imzalanıb. Birinci memorandum Suriyada enerji sektorunun yenidən qurulmasında Azərbaycan-Qətər tərəfdaşlığının istiqamətlərini müəyyən edir. Digər anlaşma sənədi isə SOCAR və "UCC Holding"-in region ölkələrində neft-qaz, neft-kimya, infrastruktur və enerji layihələrində birgə əməkdaşlığı nəzərdə tutur. Bu sənədə əsasən, Yaxın Şərq və Körfəz ölkələri regionunda yeni enerji zəncirinin formalaşması üçün əsaslı hüquqi-iqtisadi platforma qurulur. Həmin platforma çərçivəsində adıçəkilən şirkətlər bölgədə neftin və...

➔ Bax səh. 4

➔ Bax səh. 3

Çinə səfər edəcək YAP nümayəndə heyəti ilə görüş keçirilib

Rusiyaya qarşı iqtisadi müharibə gücləndirilir

➔ Bax səh. 6

İşiba istefa verir...

Yeni baş nazir kim olacaq?

➔ Bax səh. 7

Məktubla başlayan rəqəmsal yol - Azərbaycan poçtunun uğurlu transformasiyası

Azərbaycan poçtu bugünkü inkişaf mərhələsinə çətin və şərəfli tarixi yol keçməklə çatıb. 500 il əvvəl Səfəvilər dövründə ilk milli poçtalyonlarımız olan atlı qasidlər perqamentə yazılmış məktubları ünvanına yetişdirirdi. Dünyanın ən böyük məktubu da həmin dövrdə Azərbaycandan göndərilmişdi. Səfəvi şahı I Təhməsinin Osmanlı sultanı Süleyman Qanuniyə göndərdiyi 10 metr uzunluğu, 7 metr eni olan perqament üzərində yazılmış məktub hazırda Ankara Milli Muzeyində saxlanılır.

... Bir neçə əsr davam edən bu cür məktublaşma rabitəsi sənaye cəmiyyətinin qurulması sayəsində...

➔ Bax səh. 5

Urmiya gölünü bərpa etmək mümkündürmü?

➔ Bax səh. 6

Gürcüstanda növbəti "Qızılgül inqilabı" baş verə bilərmə?

➔ Bax səh. 7

Prezident: Tacikistanla münasibətlərimizin səviyyəsi xalqlarımızın bir-birinə hörmət və etimadından irəli gəlir

Azərbaycan ilə Tacikistan arasında münasibətlərin hazırkı yüksək səviyyəsi xalqlarımızın bir-birinə bəslədiyi dərin hörmət və etimaddan irəli gəlir. Bu ortaq iradədən qaynaqlanan dövlətlərarası əlaqələrimizin yüksələn xətlə inkişaf edərək strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə çatması məmnunluq doğurur.

Bu fikirlər Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Tacikistan Prezidenti Emoməli Rəhməna bu ölkənin milli bayramı - Müstəqillik Günü münasibətilə ünvanladığı təbrik məktubunda yer alıb.

Prezident Emoməli Rəhməna və Tacikistan xalqına öz adından

və Azərbaycan xalqı adından ən xoş arzularını çatdıran dövlətimizin başçısı qeyd edib: “Sizin müdrik rəhbərliyiniz altında qardaş Tacikistanda sosial-iqtisadi sahədə əldə edilən uğurlar, ölkənin beynəlxalq nüfuzunun artması bizi sevindirir”.

Azərbaycan Prezidenti əlavə edib ki, ali səviyyədə qarşılıqlı anlaşmanın mövcudluğu müxtəlif sahələrdə münasibətlərimizin genişlənməsi üçün əlverişli zəmin yaradır: “Cari ilin iyulunda Xankəndidə keçirilən İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının 17-ci Zirvə görüşündə iştirakınızı və Sizinlə görüşümüzü ən xoş təəssüratlarla xatırlayıram”.

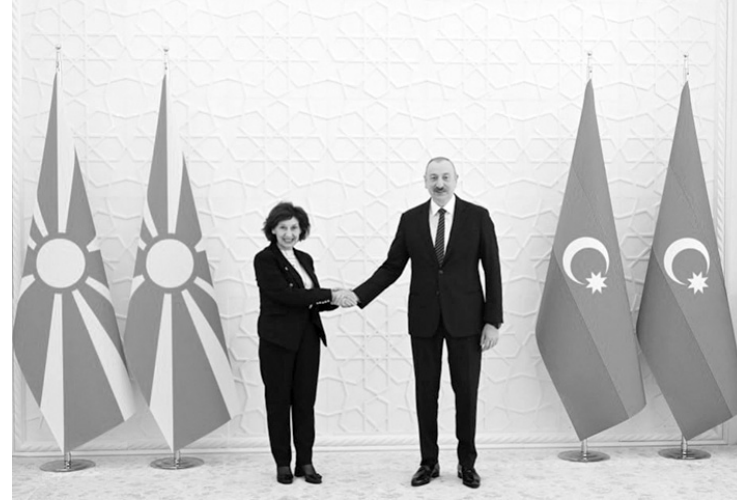
Dövlətimizin başçısı məktubunda əmin olduğunu bildirib ki, mövcud imkanlardan istifadə edərək birgə söylərlə Azərbaycan ilə Tacikistan arasında dostluq əlaqələrinin inkişafına, qarşılıqlı fəaliyyətin daha da dərinləşməsinə nail olacağıq.

Azərbaycan-Şimali Makedoniya münasibətləri xalqlarımızın mənafeələrinə xidmət edir

Hazırda Azərbaycan-Şimali Makedoniya münasibətlərinin inkişaf dinamika-sı məmnunluq doğurur. Sağlam təməllər üzərində qurulmuş münasibətlərimiz, səmərəli birgə fəaliyyətimiz ölkələrimizin maraqlarına və xalqlarımızın mənafeələrinə xidmət edir.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu fikirlər Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Şimali Makedoniya Prezidenti xanım Qordana Silyanovska-Davkovaya bu ölkənin milli bayramı - Müstəqillik Günü münasibətilə ünvanladığı təbrik məktubunda yer alıb.

Qordana Silyanovska-Davkovanın cari ilin mart ayında Azərbaycana rəsmi səfərinin ölkələrimiz arasında dostluq və əməkdaşlıq əlaqələrinə yeni təkan verdiyini qeyd edən dövləti-

mizin başçısı məktubunda vurğulayıb: “Bu gün dövlətlərarası əməkdaşlığımızın bir sıra sahələrdə daha da dərinləşməsi və yeni məzmunla zənginləşməsi üçün yaxşı imkanlar vardır. Siyasi əlaqələrimizin yüksək səviyyəsi və fəal dialoqumuz bunun üçün yaxşı zəmin yaradır”.

Prezident İlham Əliyev ümidvar olduğunu bildirib ki, Azərbaycan ilə Şimali Makedoniya arasında dostluq və əməkdaşlıq münasibətləri həm ikitərəfli əsasda, həm də beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində bundan sonra da birgə söylərlə uğurla inkişaf edəcək və möhkəmlənəcək.

Sülh yolunda növbəti görüş...

İki ölkənin müvafiq strukturları Vaşinqton razılaşmasının detallarını müzakirə edir

Cənubi Qafqazın lideri, regional sabitləşdirici faktor qismində çıxış edən Azərbaycan bölgənin inkişaf tarixinin yeni mərhələsini formalaşdırmaqda qərarlıdır. 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra başlanan, 24 saatlıq antiterror tədbirlərinin ardından daha dəqiq və açıq mahiyyət qazanan danışıqlar prosesi son 2 ildə ikitərəfli formata keçid etməklə müsbət trayektoriya qazanmışdı - nəhayət, bu ilin martında sülh sazişinin detallarının tam razılaşdırılması və avqustun 8-də Vaşinqtonda imzalanan Birgə Bəyannamə prosesinin inkişafında əhəmiyyətli bir mərhələ kimi yadda qaldı. Vurğulanmalıdır ki, ötən dövr ərzində mövqelərin yaxınlaşmasında ən mühüm rol həm də iki ölkənin müvafiq strukturlarına məxsusdur - dövlət sərhədinin delimitasiyası üzrə Dövlət Komissiyalarının fəaliyyəti sözüün əsl mənasında real addımlarla seçilib. Vaşinqton razılaşmasının ardından isə bu tip görüşlərin daha əsaslı nəticələrə yol açacağına inam daha da artır. Beləliklə, yeni dövrdə Ermənistan ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin normallaşması üçün mühüm detallardan sayılan delimitasiya və demarkasiya prosesi istiqamətində əsaslı işlərin görülcəyi gözləniləndir.

Komissiyaların müzakirə predmetləri...

Sülh prosesi özünün əhəmiyyətli bir mərhələsini adlayaraq son nəticəyə yaxınlaşmaqdadır. Bu istiqamətdə qeyd edilməli ən vacib məqam isə Vaşinqtonda imzalanan Birgə Bəyannamədir. Müvafiq dövlət komissiyalarının görüşünün də əsas müzakirə predmetləri qeyd edildiyi kimi məhz Vaşinqton razılaşmasının detallarıdır. Belə ki, həmin Birgə Bəyannamənin 3-cü bəndində bildirilir ki, tərəflər regionda və onun qonşuluğunda dövlətlərin suverenliyi, ərazi bütövlüyü və yurisdiksiyasına hörmət əsasında sülhün, sabitliyin və rifahın təşviqi üçün iki ölkə arasında ölkədaxili, ikitərəfli və beynəlxalq nəqliyyatın təmini məqsədilə kommunikasiyaların açılmasının əhəmiyyətini bir daha təsdiq etdi: “Bu söylər Azərbaycan Respublikasının əsas hissi və onun Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında maneəsiz bağlantını və Ermənistan Respublikası üçün beynəlxalq və ölkədaxili bağlantılar üzrə qarşılıqlı faydaları ehtiva edir”. Diqqət yetirsək, müvafiq görüşlə bağlı mətbuat mə-

lumata da müzakirələrin istiqaməti məhz bu detallara söykənir.

Eləcə də sənədin 5-ci bəndində vurğulanır ki, tərəflər BMT Nizamnəməsi və 1991-ci il Almatı Bəyannaməsinə uyğun olaraq, keçmiş münəqişənin əsiri olmayan parlaq gələcək yoluna qədəm qoyulmasına olan ehtiyacı qəbul edir. “Dərin insan iztirablarına səbəb olmuş münəqişədən sonra nəhayət ki, beynəlxalq sərhədlərin toxunulmazlığı və ərazi əldə olunması üçün güc tətbiq etmənin yolverilməzliyi əsasında dövlətlərimizin qonşuluq münasibətlərinin qurulmasına başlaması üçün şərtlər yaradılmışdır. Yenidən təftiş mövzusu olmayan və heç bir zaman olmayacaq bu realliq dövlətlərimiz arasında düşmənçilik səhifəsinin bağlanmasına yol açır. Biz indi və gələcəkdə hər hansı bir qisas cəhdini qətiyyətlə rədd edir və istisna edirik”. Bu isə sülhün geriyədonüşü olmayan bir proses olmasını bir daha təsdiqləyir. Əldə ediləcək bütün razılaşmaların beynəlxalq hüquqa və ədalətə söykənəcəyi-

nə inam yaradır.

Beləliklə, Vaşinqton sənədi iki ildir ikitərəfli formata davam edən müvafiq görüşlərin, əldə olunan razılaşmaların doğruluğunu, əhəmiyyətini və

effektivliyini bir daha təsdiqləyərək prosesin inkişafına dəstək verir. Bu isə iki ölkə arasında münasibətlərin normallaşması prosesində istiqamətverici xətt kimi önə çıxır, problemlərin daha çəvik şəkildə həllinə, delimitasiya və demarkasiya işlərinin aparılmasına yaxından kömək göstərir.

Hansı məsələlər müzakirə edilib?

Yeri gəlmişkən, sentyabrın 5-də Azərbaycan Respublikası Baş nazirinin müavini Şahin Mustafayev və Ermənistan Respublikası Baş nazirinin müavini Mher Qriqoryanın rəhbərliyi ilə iki ölkənin nümayəndə heyətlərinin Azərbaycan Respublikasının və Ermənistan Respublikasının ərazisinə qarşılıqlı səfərləri baş tutub. Bu il avqustun 8-də Vaşinqtonda əldə edilmiş razılaş-

malara uyğun olaraq, tərəflər kommunikasiyaların yaradılması sahəsində fəaliyyətlərin sinxronlaşdırılması məqsədilə sərhəd xəttinin müvafiq sahələrinin/hissələrinin delimitasiyası və minalardan təmizlənməsi, həmçinin zəruri infrastrukturun bərpası, tikintisi və onların icra müddətləri ilə bağlı məsələləri müzakirə ediblər.

Nümayəndə heyətlərinin

rəhbərləri Azərbaycan Respublikası ilə Ermənistan Respublikası arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası üzrə Dövlət Komissiyasının və Ermənistan Respublikası ilə Azərbaycan Respublikası arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası və sərhəd təhlükəsizliyi məsələləri üzrə Komissiyanın növbəti görüşünün təşkili ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıblar.

İkitərəfli görüşlərin uğurlu nəticələri...

Bütün bunlarla yanaşı, sentyabrın 5-də baş tutan görüş özünün analogiyalarından müsbət mənada bir çox detalları ilə də fərqlənir - belə ki, Vaşinqtonda əldə olunan razılaşma artıq Zəngəzur dəhlizi (TRİPP) haqqında Ermənistan tərəfindən də qəbul edilmiş

dəhlizinin (TRİPP) reallaşması, bu məqsədə ən qısa zamanda nail olmaq üçün xoş niyyətlə söz göstərməyə dair qətiyyət ifadə edilir. Paralel olaraq, Birgə Bəyannamənin 6-cı bəndində göstərilir ki, “Biz bu Zirvə görüşünün rejonunda qarşılıqlı hörmət və

vam edən, real nəticələrə nail olan ikitərəfli formata olan görüşlərin həm intensivliyini, həm də daha yüksək etimad mühitində baş tutmasını təmin edir. Dövlət sərhədlərinin müəyyənəşməsi, delimitasiya və demarkasiyanın həyata keçirilməsi sülh şərtlərindən biri kimi münasibətlərin normallaşmasına xidmət göstərir. Hazırkı, sülhlə bağlı açıq mətnli fikirlərin razılaşdırılmasında isə ikitərəfli danışıqlar formatı əsaslı rol oynayır, sözüün əsl mənasında problemlərin həlli ilə bağlı mühüm platforma kimi yadda qalır. Qeyd edək ki, bu tip görüşlər bir çox məqamlarda əsaslı nəticələrlə müşayiət olunub. - məsələn, 2023-cü ilin dekabrında iki ölkənin müvafiq strukturlarının birgə açıqlama yayması, ardından 2024-cü il 19 aprel tarixli 8-ci görüşdə erməni işğalı altında olan 4 kəndin qaytarılması ilə bağlı razılıq əldə edilməsi bu formatın ən mühüm uğurları kimi seçilir. Heç bir vasitəçi olmadan sərhədlərin delimitasiyası üzrə işçi qrup səviyyəsində qəbul edilən bu qərarlar sülhlə aparın yolun ən mühüm strixləri kimi tarixə yazılıb.

Pərviz Sadayovlu

tam aydın bir təsəvvür formalaşdırır. Məsələn, əvvəllər erməni tərəfi bəzi detallar üzərindən manipulyasiyalara əl atmağa cəhd göstərirdilərsə, 8 avqust razılaşması Azərbaycanın aydın və məntiqli təşəbbüsünün realliq kimi qəbul edilməsinə yol açdı. Sənədin 4-cü bəndində də Zəngəzur

sülhün irəlilədilməsi üçün möhkəm təməl təşkil edəcəyinə əminliyimizi ifadə edirik”. Bəli, bu qətiyyətin əməli ifadəsi də məhz müvafiq dövlət komissiyaları arasında aparılan işin verdiyi nəticələndir.

Beləliklə, Vaşinqton görüşü artıq bir müddətdir ki, da-

Sentyabrın 8-də Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) Mərkəzi Aparatında partiyanın 2025-ci il 9-17 sentyabr tarixlərində Çin Xalq Respublikasında (ÇXR) səfərdə olacaq nümayəndə heyəti ilə görüş keçirilib.

YAP Sədrinin müavini - Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov Azərbaycan-Çin münasibətlərinin möhkəm dostluğa, qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığa və hərtərəfli strateji tərəfdaşlığa əsaslandığını vurğulayıb. İki ölkə arasında müxtəlif sahələri əhatə edən əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi üçün etibarlı zəminin mövcud olduğunu diqqətə çatdıran Tahir Budaqov Azərbaycan-Çin münasibətlərinin hər iki ölkənin milli maraqlarına və müasir global çağırışlara cavab verdiyini qeyd edib: "Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Yeni Azər-

baycan Partiyasının Sədri İlham Əliyev ilə Çin Xalq Respublikasının Sədri, Çin Kommunist Partiyasının (ÇKP) Baş katibi Si Cinpin arasında keçirilən görüşlər, aparılan yüksək səviyyəli dialoq iki ölkə arasında əməkdaşlığın inkişafına ciddi tökən verir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin cari ilin aprel ayında Çin Xalq Respublikasına dövlət səfəri və sentyabrın 1-də Tiencin şəhərində "ŞÖT plus" formatında keçirilən görüş zamanı səsləndirdiyi fikirlər bir daha onu deməyə əsas verir ki, iki ölkə arasında hərtərəfli strateji tərəfdaşlıq əlaqələrinin dərinləşdirilməsi ölkələrimizin xarici siyasətinin mühüm istiqamətlərindəndir".

YAP Mərkəzi Aparatının rəhbəri bildirib ki, Azərbaycan beynəlxalq miqyasda sülh, təhlükə-

sizlik və işbirliyinin təşviqi məqsədilə Çin tərəfindən irəli sürülmüş global təşəbbüsləri dəstəkləyir. Azərbaycanın Çinin "Bir körpər, bir yol" təşəbbüsünü ilk dəstəkləyən ölkələrdən olduğunu xatırladan Tahir Budaqov qeyd edib ki, Azərbaycan bu təşəbbüsün reallaşması istiqamətində praktiki layihələr icra edir: "Ölkələrimiz arasında əməkdaşlıq siyasəti, iqtisadi-ticarəti, enerji və nəqliyyat-logistika sahələri ilə yanaşı, rəqəmsal iqtisadiyyatın, elm və texnologiyanın, təhsil və mədəniyyətin inkişafını da əhatə edir".

Tahir Budaqov qeyd edib ki, qarşılıqlı səfərlər ölkələr və siyasətçilər arasında münasibətlərin mövcud durumunun dəyərləndirilməsi və əməkdaşlıq dairəsinin genişləndirilməsi baxımın-

dan mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Onun sözlərinə görə, Azərbaycan-Çin əlaqələrinin vacib tərkib hissəsi kimi YAP ilə ÇKP arasında münasibətlərin inkişafı xüsusi önəm daşıyır: "Bu əməkdaşlıq çərçivəsində partiyalar arasında fəal siyasi dialoq mövcuddur və qarşılıqlı təmaslar intensiv şəkildə davam etdirilir".

YAP nümayəndə heyətinin Çin Xalq Respublikasına səfər proqramının zəngin olduğunu diqqətə çatdıran Tahir Budaqov qeyd edib ki, bu səfər iki ölkənin hətəkim partiyaları arasında uğurlu əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi, davamlı siyasi dialoqun təmin olunması, qarşılıqlı fikir və təcrübə mübadiləsinin aparılması baxımından xüsusi əhəmiyyət daşıyır: "2025-ci il 9-17 sentyabr tarixlərində Azərbaycanla Çin arasında

əməkdaşlığın tərkib hissəsi kimi mühüm əhəmiyyətə malikdir".

Görüşdə iştirak edən Çin Xalq Respublikasının Azərbaycandakı fövqəladə və səlahiyyətli səfəri Lu Mey nümayəndə heyətini salamlayaraq bildirib ki, Çin-Azərbaycan münasibətləri ardıcıl olaraq inkişaf edir. O, xüsusilə bir neçə gün öncə keçirilmiş yapon işğalına qarşı Çin xalq müqaviməti və İkinci Dünya müharibəsində Qələbənin 80-ci ildönümünə həsr olunmuş paradda Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyevanın iştirakının önəmini diqqətə çatdırıb. Səfirin sözlərinə görə, global geosiyasi konjunktura hər iki ölkəyə əməkdaşlıq imkanlarını daha da genişləndirmək üçün əlverişli şərait yaradır: "Son illərdə Azərbaycanla Çin arasında

əlaqələr bütün sahələr üzrə yüksələn xətt üzrə inkişaf edərək əməkdaşlığın dərinləşməsinə şərtləndirib. Azərbaycanın tranzit-logistika imkanları, neft-qaz sektorundakı zəngin təcrübəsi və bərpaolunan enerji sahəsində böyük potensialı Çin tərəfinin xüsusi maraq dairəsindədir".

Səfir YAP nümayəndə heyətinin səfər zamanı Çində dövlət idarəetməsinin təkmilləşdirilməsi sahəsində yeniliklər və partiya quruculuğu təcrübəsi ilə ətraflı şəkildə tanış olmaq imkanının yaradılacağını da əlavə edib.

Səfirin uğurlu keçəcəyinə inamını ifadə edən YAP Sədrinin müavini - Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov nümayəndə heyətinə müvafiq tövsiyə və tapşırıqlarını verib.

Vaşinqton razılaşmasının perspektivləri müzakirə edilib

Sentyabrın 8-də Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov ölkəmizdə səfərdə olan ABŞ-ın Orta Dəhliz üzrə Sertifikatlaşdırılmış Ticarət Missiyasının nümayəndələri ilə görüşüb.

Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat xidməti idarəsindən verilən məlumata görə, görüş zamanı Ceyhun Bayramov 8-də Vaşinqtonda Azərbaycan və ABŞ prezidentlərinin, Ermənistanın Baş nazirinin iştirakı ilə aparılmış müzakirələrin və imzalanmış sənədlərin tarixi əhəmiyyəti qeyd olunub, bu razılaşmaların regional sülhə və tərəqqiyə töhfəsi qeyd edilməklə yanaşı, Azərbaycan-ABŞ əlaqələri üçün böyük perspektivlər açdığı vurğulanıb.

Bu xüsusda, Azərbaycanın qərb bölgələri ilə ölkəmizin Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında maneəsiz gediş-gəlişi təmin edəcək layihənin əhəmiyyəti diqqətə çatdırılıb.

Azərbaycanın son onilliklər ərzində Orta Dəhlizin canlandırılması və işlək vəziyyətə gətirilməsi üçün göstərdiyi sayırdən bəhs olunub, bu sözlərin

Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu, Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı, Ələt Azad İqtisadi Zonası kimi konkret layihələrlə reallaşdırıldığı diqqətə çatdırılıb.

Orta Dəhliz üzrə Xəzər dənizinin şərqindəki tərəfdaş dövlətlər, dost və qardaş Mərkəzi Asiya ölkələri ilə, həmçinin Azərbaycanın strateji əlaqələrə malik olduğu məmnunluqla xatırlanıb.

Görüş zamanı Azərbaycanın uzun illər boyu Avropanın enerji təhlükəsizliyində əhəmiyyətli rol oynadığı bildirilib, hazırda ölkəmizin təbii qazı ilə təchiz olunan ölkələrin sayının 14-ə çatdığı qeyd olunub.

Azərbaycanın hazırda nəhəng bərpaolunan enerji resurslarının inkişafı və Avropaya ötürülməsi üzrə tərəfdaş ölkələrlə genişmiqyaslı fəaliyyətlər həyata keçirdiyi qeyd olunub, bu məqsədlə Qara Dəniz Enerji sualtı kabelinin inşası kimi konkret layihələrin əhəmiyyəti diqqətə çatdırılıb.

Görüş zamanı, həmçinin qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Qazaxıstan Vaşinqton razılaşmasını alqışlayır

Kasım-Jomart Tokayev ölkədaxili islahatların anonsunu etməklə yanaşı, geosiyasi proseslərdən də geniş bəhs edib

Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev sentyabrın 8-də xalqa müraciət edib. O, müraciətində bir çox məsələlərə toxunub. Tokayev bildirib ki, dünya yeni tarixi dövrə qədəm qoyub və bu, təbii ki, bütün bəşəriyyət üçün asan olmayacaq. Onun sözlərinə görə, global güclərlə dövlətlər arasında qarşılıqlı ziddiyyətlər getdikcə artır. Beynəlxalq münasibətlərdə gərginliyin və təcavüzün artması ilə əlaqədar müharibə və münaqişələrin sayı da çoxalır: "Bəzi ölkələrin daxili və xarici siyasətində ifrat millətçilik meyilləri güclənir. Qlobal iqtisadi inkişafda qeyri-mütənasiblik və qeyri-bərabərlik artır: bəzi dövlətlər getdikcə geriləyir, digərləri isə süni intellekt sahəsində görkəmli irəliləyişlərə nail olurlar".

Qazaxıstan dövlətinin başçısı qeyd edib ki, beynəlxalq hüququn aşınması getdikcə daha çox nəzərə çarpır, dövrümüzün əsas problemlərinin həllində Birləşmiş Millətlər Təşkilatının rolu və statusu zəifləyir: "Milli iqtisadiyyatlar üçün böyük itkilərə nəticələnən ekoloji və texnologiya fəlakətləri tez-tez baş verir. Qərbin multikulturalizm, millətlərarası və dinlərə harmoniya anlayışı böhran yaşayır. Qlobalist destruktiv qüvvələrin təsiri altında milli mədəniyyətlərin və adət-ənənələrin təməlləri sarsılır. Miqrasiya böhranı güclənir, silah və narkotiklərin qaçaqmalçılığı, insan alveri halları artır". O əlavə edib ki, süni intellekt əsasında fəaliyyət göstərən son dərəcə təhlükəli silahlardan istifadə ilə bağlı vasitələr də daxil olmaqla, insanların təhlükəsizliyinə təhdidlər təminilə yeni növləri yaranıb: "Geosiyasi paradigmadə əsaslı dəyişikliyə dəlalat edən başqa amillər də var. Başqa sözlə, yeni dünya nizamı gəlir".

Tokayev, həmçinin ilin sonunda Rusiya və Özbəkistana rəsmi səfərlərinin olacağını, eləcə də Azərbaycan, Ermənistan, Türkmənistan liderlərinin Astanaya səfərlərinə hazırlıq getdiyini diqqətə çatdırıb. O deyib ki, möhkəm sülh və ümumbəşəri tərəqqi naminə kompromislər axtarmaq lazımdır, "pis sülh yaxşı mübahisədən yaxşıdır": "Buna görə də Qazaxıstan Alyaskada keçirilən Rusiya-Amerika sammitinin nəticələrini, həmçinin Prezident Trampın vasitəçiliyi ilə Vaşinqtonda Azərbaycan ilə Ermənistan arasında Birgə Bəyannamənin imzalanmasını alqışlayıb".

Trans-Xəzər nəqliyyat marşrutu inkişaf etdirilməlidir

Tokayev, nəqliyyat və logistika sektorunun daha da inkişaf etdirmək zərurətini də vurğulayaraq deyib ki, Qazaxıstan Avropa ilə Asiya arasında ən mühüm bağıdır. Belə ki, ötən il ölkə ərazisi vasitəsilə yükdən 100 milyon ton keçib. Onun sözlərinə görə, ölkənin tranzit potensialının genişləndirilməsi üçün əhəmiyyətli ehtiyatlar da var. "Şimal-Cənub dəhlizi Fars körfəzi və Cənubi Asiya bazarlarına birbaşa çıxış açır. Şərq-Qərb dəhlizi və Çinin "Bir körpər, bir yol" global təşəbbüsü Qazaxıstanın Avrasiyanın əsas quru körpüsü kimi rolunu gücləndirir", -deyən dövlət başçısı əlavə edib ki, Trans-Xəzər nəqliyyat marşrutunun inkişafı Qazaxıstan üçün də böyük əhəmiyyətə malikdir. Qazaxıstanın dövlət başçısı qeyd edib: "Bütün bu marşrutlar vahid sistem kimi işləməli, ölkəmizə maddi gəlir və infrastrukturuna yeni investisiyalar gətirməli, keyfiyyətli iş yerləri yaratmalıdır. Rəqəmsal həllər geniş şəkildə tətbiq edilməlidir, onlar

olmadan heç bir səmərəlilik əldə edilə bilməz. İlk növbədə, regional nəqliyyat əlaqəsi məsələlərini həll etmək lazımdır. Böyük tranzit ərazisi kimi Qazaxıstan üçün bu istiqamət xüsusi əhəmiyyət daşıyır".

Tokayev Qazaxıstanda süni intellekt nazirliyinin də yaradılacağını

ğını və bu quruma Baş nazirin müavini səviyyəsində mütəxəssisin rəhbərlik etməli olduğunu deyib. Onun sözlərinə görə, iqtisadiyyatın bütün sahələrini modernləşdirmək üçün hökumət süni intellektin kütləvi tətbiqini həyata keçirməlidir: "Genişmiqyaslı rəqəmsallaşmaya və süni intellekt texnologiyalarının fəal tətbiqinə əsaslanaraq, biz iqtisadiyyatı modernləşdirməliyik. İlk addım olaraq, Rəqəmsal Məcəllənin qəbulunu sürətləndirməliyik".

Bundan başqa, Qazaxıstan Prezidenti ölkədə birpaltalı parlament yaradılmasını təklif edib. Dövlət başçısının sözlərinə görə, bu, çox ciddi məsələdir və onun həllində tələskənlik tamamilə yersizdir. Bu islahat vətəndaş cəmiyyətində və hazırkı parlamentdə hərtərəfli müzakirə obyektinə olmalıdır. "Hesab edirəm ki, islahatların fövqəladə xarakterini nəzərə alaraq, müzakirələr on azı bir il çəkəcək, ondan sonra, 2027-

ci ildə ümumxalq səsverməsi keçiriləcək, daha sonra isə Konstitusiyaya lazımi dəyişikliklər ediləcək. Mən dəfələrlə demişəm ki, dövlət üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edən bütün məsələlər yalnız xalqın razılığı ilə həll oluna bilər. Əgər hamımız birpaltalı parlamentin yaradılması ilə bağlı qərarə gəlsək, onda zənnimcə, belə bir parlament yalnız partiya siyasətləri əsasında seçmək lazımdır, deyərək Tokayev vurğulayıb.

Tokayev Xəzər dənizinin problemindən danışır

Bundan əlavə, Tokayev Xəzər dənizinin problemlərindən də bəhs edərək deyib ki, Qazaxıstan Aral dənizi faciəsindən ciddi dərslər çıxarıb və 20 ildən artıqdır ki, onun bərpa üçün bütün sistemləri işləyir. Bunun sayəsində Şimali Aral qorumaq mümkün olub. O vurğulayıb: "Su anbarının sahəsi 36 fiaz, suyun həcmi isə

demək olar ki, iki dəfə artıb ki, bunun da nəticəsində minerallaşma göstəricisi iki dəfə azalıb. Lakin Aral dənizində suyun səviyyəsinin artırılması istiqamətində işlər fəal şəkildə davam etdirilməlidir".

Prezidentin sözlərinə görə, Xəzər dənizində suyun səviyyəsinin aşağı düşməsi vətəndaşları narahat edir: "Müvafiq tədbirlər görülməzə, vəziyyət daha da ağırlaşsa, irimiqyaslı ekoloji fəlakətə gətirib çıxara bilər". Hökumət Xəzər dənizinin su ehtiyatlarının qorunması üzrə dövlətlərarası proqramın işlənilməsinə başlamalı, onu tərəfdaşlarla razılaşdırmalıdır. "Ümumiyyətlə, bizim uşaqlarımızın və nəvələrimizin taleyi bilavasitə bu gün su sahəsinin problemlərini necə müdrikliklə həll etməyimizdən asılıdır".

Rəsmi Bakı və Doha tərəfdaşlığın inkişafı üçün geniş imkanları dəyərləndirir

Azərbaycan-Qətər əlaqələri qarşılıqlı hörmət və dostluq prinsiplərinə əsaslanaraq, son illərdə yüksək xətt üzrə irəliləməkdədir. Respublikamızın Körfəz Əməkdaşlığı Şurasında (KƏŞ) yer almasından sonra əlaqələrin dinamikasi daha da genişləniib. Bu təşkilatın lider dövlətlərindən biri Qətərlə ikitərəfli və çoxtərəfli əlaqələri daha da inkişaf etdirmək üçün müxtəlif siyasi-iqtisadi qərarlar qəbul edilib. Yüksək səviyyəli qarşılıqlı səfərlərin əməkdaşlığın genişləndirilməsi baxımından önəmli rol oynayır. Ölkəmizdə səfərdə olan Körfəz Əməkdaşlığı Şurasının baş katibinin və nümayəndə heyətinin Azərbaycanın dövlət başçısı səviyyəsində qəbul edilməsi bu region ölkələri ilə münasibətlərin strateji gündəliyinin daha da zənginləşdirib. Qətər BMT, Ərəb Dövlətləri

Liqası, Qoşulmama Hərəkatı, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı və ÜTT platformalarında da Azərbaycanla hərtərəfli əlaqələri inkişaf etdirir. Prezident İlham Əliyev bu günlərdə "Əl-Ərəbiyyə" telekanalına müsahibəsində KƏŞ ölkələri ilə əlaqələrin perspektivlərindən bəhs edərkən bildirib ki, münasibətlərimiz çox yaxşıdır, dostcasına və nəticəyönümlüdür. Həmin ölkələrlə güclü tərəfdaşlıq enerji, nəqliyyat, ticarət, turizm, kənd təsərrüfatı və digər sahələrdə daha da geniş xarakter almaqdadır.

Azərbaycan Hökuməti və Qətər Dövləti Hökuməti arasında Birgə İqtisadi, Ticarət və Texniki Komissiyaın uğurlu fəaliyyəti iş adamları arasında görüşlərin təşkili, iqtisadi imkanları təqdimatı və iqtisadi sahədə müştərk addımların atılmasında öz töhfələrini ver-

Azərbaycan-Qətər münasibətləri yeni inkişaf mərhələsində

İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarovun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətinin Qətərə səfəri zamanı əməkdaşlığın inkişafına dair faydalı müzakirələr aparılıb. Qətər Dövlətinin Baş naziri və xarici işlər naziri Şeyx Məhəmməd bin Əbdülrahman bin Cəsim Al Tani ilə görüşdə ölkələr

rimiz arasında dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərinin gücləndiyini, tərəfdaşlığın inkişafında yüksək səviyyəli səfərlərin, keçirilən görüşlərin əhəmiyyəti vurğulanıb. Tərəflər energetika, nəqliyyat-logistika, qarşılıqlı investisiya qoyuluşu və iqtisadiyyatın digər sahələrində əməkdaşlığın

genişləndirilməsi imkanlarını müzakirə edib, birgə fəaliyyətin inkişaf perspektivlərinə toxunub. Qətərin ticarət və sənaye naziri Şeyx Faisal bin Tani bildirib ki, əlaqələrin genişləndirilməsi və qarşılıqlı investisiyaların həcmünün artırılması ikitərəfli münasibətlərdə prioritet məqsəddir.

lərdəndir. Həmçinin əməkdaşlığın yeni prioritetləri sırasında tranzit imkanlarından maksimum istifadə, "yaşıl texnologiyalar", kənd təsərrüfatı, infrastruktur və sənayenin modernləşdirilməsi sahələrində əməkdaşlığın gücləndirilməsi diqqətə çatdırılıb.

Körfəz Əməkdaşlığı Şurası əlaqələrdə yeni imkanlar açır

məkdir. İqtisadi əlaqələrin inkişafı və biznes icmaları arasında partiyorluğun əlaqələndirilməsində Qətərin Ticarət və Sənaye Palatası öz mühüm missiyası ilə seçilir. Pa-

lata müvafiq qurumları arasında əlaqələrin genişləndirilməsi, birgə tədbirlərin təşkili və işgüzar dialoqun inkişafına səbəb olan stimullaşdırıcı rol oynayır.

üzv ölkələrdən biri kimi Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizinin imkanlarından istifadə edərək, Azərbaycan məhsullarının ixracı genişləndirilə bilər. Eləcə də Zəngəzur Dəhlizinin də ticari-kommunikasiya bağlantılarını artırması istisna deyil. Cənubi Qafqazda sülh və əməkdaşlığın möhkəmlənməsi və kommunikasiyaların açılması Körfəz ölkələri-Naxçıvan-Cəbrayıl-Füzuli-Ağdam-Yevlax-Qara Dəniz avtomobil marşrutunu meydana çıxarmaqla KƏŞ dövlətlərini Qara Dənizə bağlayan yeni marşrut olacaqdır. Azərbaycanla Qətər arasında etibarlı tərəfdaşlıq əlaqələrinin gücləndirilməsi iki dost dövlətin və xalqın milli maraqlarına cavab verməklə, ətraf regionlarda geniş əməkdaşlıq və rifah platformalarını

nın formalaşmasında da mühüm amil kimi çıxış edir. Yeni realiaqlar fonunda Cənubi Qafqazda və Yaxın Şərqdə sülh və əmin-amanlığa, iqtisadi-ticari-investisiya həmrəyliyinə yaranmasına xidmət edir.

Azərbaycan Ticarət Evi iqtisadi-ticarəti əlaqələri stimullaşdırır

Azərbaycan İnvestisiya Şirkəti ilə Qətərin İnvestisiya Qurumu birgə sərmayələrin təşviqi, bərpə olunan enerji sahəsində əməkdaşlığın genişləndirilməsi barədə səmərəli əməkdaşlıq blokları qurub. Bu işə müasir sənaye quruculuğuna və texnoloji inkişafa qarşılıqlı investisiyaların artırılmasını motivasiya etməkdədir.

Azərbaycan və Qətər iş adamları arasında son illərdə tərəfdaşlıq imkanlarını çoxsaylı görüşlərdə müzakirə edilib, Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyinin (KO-BİA) və Qətər Ticarət və Sənaye Palatasının təşkilatçılığı ilə Azərbaycan və Qətər iş adamlarının iştirakı ilə dəyirmi masalar təşkil olunub. Qarşılıqlı anlaşma mühitində baş verən bu cür tədbirlərdə Azərbaycan və Qətərin sənaye, turizm, xidmət, İKT və digər sektorlarında fəaliyyət göstərən iş adamları iştirak edərək gələcək birgə layihələrdə təmsilçilik potensialını dəyərləndiriblər. Bu səmərəli format ölkələrimiz arasında iqtisadi-ticarət,

sahibkarlıq sahəsində işgüzar əlaqələrin genişləndirilməsi üçün yeni imkanlar açır.

2022-ci ildə Qətərdə Azərbaycan Ticarət Evi fəaliyyətə başlayıb ki, bu təsisat iki ölkə arasında yeni işgüzar təşəbbüslərin və iqtisadi əlaqələrin stimullaşdırılması baxımından yeni mərhələ açır. Ticarət Evinin fəaliyyəti müsbət nəticələr verərək Azərbaycanın qeyri-neft məhsullarının ixracının təşviq etməkdədir. "Made in Azerbaijan" brendi ilə milli ixrac potensialımızın tanınması və satışının təşkili artıq Azərbaycanın ixrac siyasətinin şəxslənməsinə, ənənəvi bazarlardan qeyri-ənənəvi bazarlara çıxışa töhfə verir. Bu siyasət, Qətərlə yanaşı, ətraf Ərəb dövlətlərinin də bazarlarına daxil olmaq üçün mühüm fürsət hesab edilə bilər. Ticarət Evi, həmçinin yerli sahibkarların Qətərdə öz biznes partnyorları ilə əlaqələri möhkəmləndirməsi, birgə aqrarsənaye sxemləri yaratması baxımından da əhəmiyyət kəsb edir.

Orta Dəhlizdə ortaq maraqlar

Azərbaycanda İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Agentliyi (AZPROMO) ilə KƏŞ Ticarət Palataları Federasiyası (FGCCC) arasında bir il əvvəl qarşılıqlı əməkdaşlığa dair imzalanmış Anlaşma Memorandumuna əsasən, AZPROMO və KƏŞ arasında iqtisadi əlaqələrin inkişafı üçün qarşılıqlı fəaliyyətin təşviqi və investisiyaların cəlb olunması, ticarət missiyalarının təşkil yolu ilə iqtisadi dövriyyənin artırılması nəzərdə tutulur. Qətər sənaye icması Bakı Dəniz Ticarət Limanı və Ələt Azad İqtisadi Zonasında rezident kimi təmsil olunmaqda maraqlıdır. Qətər

İnvestisiya Qurumunun baş icraçı direktoru Məhəmməd Saif Al-Suveydi birgə investisiya fəaliyyətinin gücləndirilməsi üçün böyük imkanlar olduğunu qeyd edib. Qətərin "Power International Holding"-nin Direktorlar Şurasının sədri Mutaz Al-Xayyat isə enerji sektorunu üzrə əməkdaşlığın genişləndirilməsi və birgə layihələrin icrasını mümkün sayır.

Hər iki ölkənin əlverişli coğrafi mövqeyi, mühüm nəqliyyat qovşaqlarının kəşşməsində yerləşməsi tranzit həndəsə yer almasını şərtləndirir. Qətər Körfəz Ərəb Dövlətlərinin Əməkdaşlığı Şurasına

Müdafiə sənayesində faydalı əməkdaşlıq

Bələliklə, yeni fürsətlər və motivasiyalar Azərbaycan iqtisadiyyatına Qətərin investisiya qoymaq marağını daha da artırır. Habelə ölkəmizdə fəaliyyət göstərən sənaye parklarında yaradılmış güclü rejimə istiqadlı edərək istehsal müəssisələrinin yaradılmasında bu region dövlətlərinin iştirakı istisna deyil. Bu cür layihələrin icrası iqtisadiyyatın sənaye sektorunun inkişafı və infrastruktur üçün xammal və ehtiyatlar sahəsində cəmlənməsinin təmin edəcək, yüzlərlə işçinin layihələrə cəlb olunması isə onların sosial rifahına töhfələr verəcəkdir.

Azərbaycanla Qətər arasında müdafiə sənayesi sahəsində əməkdaşlıq imkanları da son illərdə genişləndirilib.

niş xarakter almaqdadır. Bir neçə ildir ki, Qətərin "Barzan Holdings" şirkəti hərbi sənaye məhsullarının mübadiləsi, yeni müdafiə təchizatları və avadanlıqların istehsalı sahələrinə investisiyaların cəlbə və digər istiqamətlərdə faydalı əlaqələr qurulub.

E.CƏFƏRLİ

Azərbaycan Suriya quruculuğunda fəal yer alır

SOCAR və "UCC Holding" bu ölkənin enerji sektorunun bərpasında birgə iştirak edəcək

Azərbaycanın milli neft şirkəti SOCAR və Qətərin "UCC Holding" korporasiyası arasında Suriyada və beynəlxalq enerji bazarlarında uzunmüddətli əməkdaşlığı nəzərdə tutan 2 Anlaşma Memorandumu imzalanıb. Birinci memorandum Suriyada enerji sektorunun yenidən qurulmasında Azərbaycan-Qətər tərəfdaşlığının istiqamətlərini müəyyən edir. Digər anlaşma sənədi isə SOCAR və "UCC Holding"-in region ölkələrində neft-qaz, neft-kimya, infrastruktur və enerji layihələrində birgə əməkdaşlığı nəzərdə tutur. Bu sənədə əsasən, Yaxın Şərq və Körfəz ölkələri regionunda yeni enerji zəncirinin formalaşması üçün əsaslı hüquqi-iqtisadi platforma qurulur. Həmin platforma çərçivəsində adıçəkilən şirkətlər bölgədə neftin və qazın kəşfiyyatı, hasilatı, nəqliyyat və saxlanma infrastrukturunun inkişafı, emal və neft-kimya layihələri, xam neft, neft məhsulları və aviatsiya yanacağıının ticarəti və təchizatı, həmçinin yüksək səmərəliliyə malik kombinə edilmiş qaz turbinli elektrik stansiyalarının tikintisi sahələri üzrə müştərk addımlar atacaq.

Avqustun 2-də başlanan enerji həmrəyliyi

SOCAR və "UCC Holding"-in Suriyanın enerji sektorunda birgə fəaliyyəti iki dost ölkənin humanizmi və rifah baxışlarını əks etdirərək Yaxın Şərqi qanunabəxtliyi, inkişafı, enerji dayanıqlılığını üçün qətiyyətin nümayiş etdirir. Bu anlaşma, həmçinin bir müddət əvvəl formalaşmış Azərbaycan-Türkiyə enerji birliliyinə Qətərin də qoşulması sayəsində 3 ildir dövlətin Suriyanın enerji arxitekturasını yenidən qurmaq niyyətini ifadə edir.

Məlum olduğu kimi Suriyada yeni milli hökumət komandası formalaşdıqdan və sürətli quruculuq işlərinə start verildikdən sonra Azərbaycan öz dost əlini uzadaraq ölkənin infrastrukturlarının bərpasına öz dəstəyini verməyə başlayıb. Cari il iyulun 12-də Azərbaycanda səfərdə olan Suriya Ərəb Respublikasının keçid dövrü Prezidenti Əhməd Əl-Şaraa ilə Prezident İlham Əliyev arasında keçirilən geniş tərkibdə görüş ikitərəfli əlaqələrin inkişafına dair faydalı müzakirələr aparılıb, razılaşmalar əldə edilib. Suriyanın hazırda ciddi enerji problemi ilə üzləşməsinə nəzər alan Azərbaycan yeni hakimiyyətin islahatlar proqramına dəstək çərçivəsində Türkiyə əra-

zısından Suriyaya qaz ixracına razılıq verib.

SOCAR və Suriya hökuməti

asında imzalanan memorandumuna əsasən avqustun 2-dən etibarən Azərbaycan qazı Türkiyə vasitəsilə Suriyanın enerji rezervuarlarına çatdırılıb. Rəsmi Bakı Yaxın Şərq bölgəsində də etibarlı enerji təchizatçısı statusu qazandı. Boru xəttinin istifadəyə verilməsi Suriyanın təcili enerji tələbatını qarşılamaqla yanaşı, Türkiyənin və Azərbaycanın regional enerji diplomatiyasında, enerji ixracında yeni bir səhifə açır.

SOCAR Yaxın Şərq enerji bazarında mövqeyini gücləndirir

Azərbaycanın milli enerji korporasiyası olan SOCAR-ın fəaliyyəti isə bu əməkdaşlıq blokunda xüsusi təqdirəlayiqdir. Nə qədər mürəkkəb olsa da, qısa müddətdə bu məsələnin logistika, kommersiya şərtlərinin,

qaz həcmələrinin müəyyənəşdirilməsi işlərinin SOCAR tərəfindən həyata keçirilməsi Azərbaycanın bu sahədə olan nailiyyətlərini nümayiş etdirir. Məhz dövlət şirkəti olan SOCAR-ın təchiz etməsi Yaxın Şərq

bazarı və coğrafiyasında Azərbaycan qazının rəqəbatlı şərtlərlə nəqlinin mümkünlüyünə dəlalət edir.

SOCAR-la Qətər şirkəti ilə bağlanmış memorandum isə Suriyanın enerji sistemlərinin və yanacaq inf-

rastrukturlarının bərpası və inkişafı baxımından həlledici əhəmiyyət kəsb edir. Belə ki, Azərbaycan və Qətər hökumətlərinin dəstəyi ilə Suriya Ərəb Respublikasında enerji sektorunun bərpasının sürətləndirilməsi bu ölkənin ümumi inkişafı ilə yanaşı, digər bölgə dövlətləri ilə enerji zəncirinə qoşulması, kabohidrogenlərin şəxslənməsi üçün də mühüm əhəmiyyət daşıyır. Tərəfdaşlıq Suriyanın əsas enerji infrastrukturunun müasir təcrübələr və standartlar əsasında yenidən qurulmasına töhfə verməklə, qonşu dövlətlərin enerji ötürücüləri ilə koordinasiyanı da təmin etmiş olacaqdır. Layihə regional enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, humanitar vəziyyətin yaxşılaşdırılması və uzunmüddətli regional sabitliyin yaradılması baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edəcəkdir.

Azərbaycan-Türkiyə-Qətər müttəfiqliyi bölgədə yeni mərhələni başladır

Göründüyü kimi Azərbaycan-Türkiyə-Qətər enerji müttəfiqliyi sayəsində Suriyada və Yaxın Şərqdə enerji siyasətinin yeni mərhələsi başlayır. Bu amil isə Azərbaycanın enerji diplomatiyasında coğrafi və geosiyasi şəxslənməni genişləndirmək niyyətini göstərir. Azərbaycan Qətərlə birlikdə Suriyanın enerji infrastrukturunun bərpası və yeni

enerji təchizat strukturlarının yaradılmasına iştirakı iqtisadi məhiyyət daşımaqla, həm də geosiyasi məsələ kimi də dəyərləndirilə bilər. Məlumdur ki, Suriyanın qaz nəqli şəbəkəsi "Ərəb qaz şəbəkəsi" adlandırılan sistemə qoşulub, bu şəbəkəyə Suriya, Livan, İordaniya və Misir daxildir. Bu isə o deməkdir ki, Azərbaycan və Qətər yeni ssenari üzrə

Suriyada qurulacaq cəmiyyətmətlə konnektor şəbəkələri və emal-ötürücü xətləri ilə ərəb ölkələrinin böyük bir qisminin enerji təchizatında yer alacaq. Bu isə Azərbaycan-Suriya-Körfəz dövlətləri blokunda yeni enerji alyansının formalaşması deməkdir.

Bələliklə, dünyanın enerji nə-

hənglərindən olan "UCC Holding" və SOCAR-ın təcrübəsi və texnoloji bacarıqları birgə əməkdaşlıq formatı əsasında Suriyanın enerji infrastrukturunun bərpasında əhəmiyyətli rol oynayacaqdır. Bu əməkdaşlıq, həmçinin Azərbaycanın enerji sektorundakı texnoloji inkişafın beynəlxalq səviyyədə nümayiş etdirilməsi üçün də fürsət sayıla bilər. Bir sözlə, SOCAR global enerji şirkəti kimi nüfuzlu partnyorlarla birgə dünya enerji təchizatı və infrastrukturlarının qurulmasında etibar və etimadını möhkəmləndirir.

ELBRUS CƏFƏRLİ

Məktubla başlayan rəqəmsal yol - Azərbaycan poçtunun uğurlu transformasiyası

Üçkünc məktublardan Zəfər məktublarına...

Azərbaycan poçtunun ən ağır və məsuliyyətli, bununla bərabər şərəfli dövrü II Dünya müharibəsi illərinə təsadüf edir. İntizarla cəbhədən məktub gözləyən ata və anaların, oğul döndəndən başqa bir dərdi olmayan anaların “Balam hamı?” sual dolu baxışları, hər qapı döyüləndə “Oğlumdan belkə məktub var!” həyəcanı poçtalyonları üzür, həyatlarında sarsıntı yaradırdı. Onlar “Məktub olmasa, bir də sən bu həyətə gəlmə!” tənləri altında işləyirdilər. Min bir əzabla götdirdikləri üçkünc məktubları çatdırdıqda özləri də “ölüb-dirildilər”.

Müharibə bitdikdən sonra

poçtalyonların da üzərindən sanki ağır yük götürüldü, onlar hər qapını ürəklə döyərək sifarişləri yetiştirirdilər. Azərbaycan poçtu bu dövrdə durmadan inkişaf edir, fiziki xidmət strukturlarını genişləndirirdi. Poçtumuzun həmin dövrdə ən yüksək inkişaf mərhələsi 70-ci illərə təsadüf edir. Ulu öndər Heydər Əliyevin poçt sahəsinə xüsusi diqqət ayırması infrastrukturunu genişləndirdi və 300-dən çox poçt şöbəsi binası tikilib istifadəyə verildi. Bu möhkəm baza sonrakı illərdə, müstəqilliyini bərpa edən Azərbaycanın poçt sənayesinin dayanıqlı işini qoruyub saxladı.

Azərbaycan poçtu bugünkü inkişaf mərhələsinə çətin və şərəfli tarixi yol keçməklə çatıb. 500 il əvvəl Səfəvilər dövründə ilk milli poçtalyonlarımız olan atlı qasidlər perqamentə yazılmış məktubları ünvanına yetiştirirdi. Dünyanın ən böyük məktubu da həmin dövrdə Azərbaycandan göndərilmişdi. Səfəvi şahı I Təhmasibin Osmanlı sultanı Süleyman Qanuniyə göndərdiyi 10 metr uzunluğu, 7 metr eni olan perqament üzərində yazılmış məktub hazırda Ankara Milli Muzeyində saxlanılır.

... Bir neçə əsr davam edən bu cür məktublaşma rabitəsi sənaye cəmiyyətinin qurulması sayəsində XIX əsrdə poçtun həqiqi fiziki simasını formalaşdırdı. 1818-ci il Gəncə şəhərində qapılarını açan kontorla Azərbaycanda ilk poçtun əsası qoyuldu. Səkkiz il sonra, 1826-cı ildə Bakıda, 1828-ci ildə isə Naxçıvanda poçt bürosu təşkil edildi. 1861-ci ildə ilk dəfə Xəzər dənizi ilə Qafqazdan İranın Rəşt və Astarabad limanları arasında dəniz poçt mübadiləsi həyata keçirildi. Poçtun dəmiryolu ilə daşınmasını isə 1883-cü ildə Bakı-Tiflis, 1900-cü ildə Bakı-Dərbənd qatarları ilə gerçəkləşdi. Beləliklə, klassik poçt arxitekturası formalaşmağa başladı.

1918-ci il oktyabrın 6-da Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökumətinin tərkibində Poçt və Teleqraf Nazirliyinin yaradılması ilə milli poçt təsisatının strategiyası müəyyənləşdi. Ancaq cümhuriyyətin itirilməsi milli poçtumuzu 70 il SSRİ poçtamtının təbəliyində saxladı.

“Zəfər məktubu var” ...

Azərbaycanın qədim sivilizasiya məkanı olan Qarabağ bölgəsi ilə məktublaşma da milli poçt tariximizin qürurlu səhifələrindədir. Poçt kontorlarımızın ilklərindən birinin 1830-cu ildə Şuşa şəhərində qurulması da təsadüfi deyildi, bu bölgə ictimai-mədəni həyatın qaynar guşəsi kimi xəbərləşmə, sənəd daşınmasında aparıcı yerlərdən birini tuturdu. Şuşadan Zəngəzur, İrəvana, Göycəyə məktublar ünvanlanır, ismarıclar qəbul olunurdu.

160 il davam edən sərəsər bu poçt rabitəsi milli xəyanətin qurbanına çevrilmiş, ancaq əvvəlkindən daha yaraşıqlı, daha müasir xidmət infrastrukturunu ilə yenidən qurulmuş Şuşa Poçtuna geri döndü. 2025-ci ilin ilk ayından istifadəyə verilən Zəfər küçəsindəki AZ5800 indeksli poçt filialında universal poçt xidmətlərinin fədakar təşkilatçısı kimi çalışmağa başladı. İki ay əvvəl dünya şöhrətli MTP (Most Traveled People) Beynəlxalq Səyahətçilər Klubunun 30 nəfərlik heyətinin Şuşa Poçtundan Avropa və Amerikaya məktublarını göndərmək də ona nəsis oldu.

səhifəsi tarixi Zəfər və sonrakı günlərdə Azərbaycana dost və qardaş ölkələrdən Ali Baş Komandana və Xalqımıza Qələbə münasibətilə ünvanlanan Təbrik məktubları ilə yaddaşlara yazıldı. Bu, iftixardolu anlar məktəblərin “Zəfər məktubu var” layihəsində öz parلاق təcəssümü ilə daha da zənginləşdi. “Azərpoçt”un Zəfər günü ilə bağlı poçt bloku nəşr etməsi isə poçtumuzun şanlı salnaməsinə yeni səhifə yazdı.

İradə Ağamirova 30 il sonra erməni vəhşiliyinin qurbanına çevrilmiş, ancaq əvvəlkindən daha yaraşıqlı, daha müasir xidmət infrastrukturunu ilə yenidən qurulmuş Şuşa Poçtuna geri döndü. 2025-ci ilin ilk ayından istifadəyə verilən Zəfər küçəsindəki AZ5800 indeksli poçt filialında universal poçt xidmətlərinin fədakar təşkilatçısı kimi çalışmağa başladı. İki ay əvvəl dünya şöhrətli MTP (Most Traveled People) Beynəlxalq Səyahətçilər Klubunun 30 nəfərlik heyətinin Şuşa Poçtundan Avropa və Amerikaya məktublarını göndərmək də ona nəsis oldu.

“İtmis” məktublar necə tapılır?

“Azərpoçt”un rəqəmsal transformasiyaya keçidində Asan Mərkəz adlandırılan biləcəkdir “Şəbəkə” xidmətinin fəaliyyəti də əsaslı dönüş nöqtələrindən biridir. 2017-ci ildən fəaliyyətə başlayan “Şəbəkə” mərkəzləri telekommunikasiya və poçt xidmətlərindən başqa, bank-maliyyə, aviabiletlərin satışı, turizm üzrə xidmətləri, beynəlxalq ödəniş kartlarını təqdim edir, icbari sığorta, pul-köçürmələri, büdcə ödənişləri, İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu üzrə ödənişlər, mobil cihazların qeydiyyatını həyata ke-

çirir, habelə “Elektron imza”nı təmin edir.

... “Azərpoçt” itmiş məktubları da öz sahibinə təhvil verir. Məşhur “Poçt qutusu” əsərində Vəli xanın İrəvana göndərdiyi “İtmis məktub” indi öz ünvanına çatdırılır. “Poçtap” xidməti bu işi operativ yerinə yetirir. “SMS-bildiriş” xidməti isə beynəlxalq poçt göndərişlər barədə məlumatları müştəriyə çatdırır. “IPS.Post” izləmə sistemi şəffaflığın göstəricisi kimi poçtumuzun müasir uğurlarından biridir.

Dünya Poçt Liderləri ailəsinin layiqli üzvü...

Rəqəmsal poçt sektoru daim yeniliyi tələb edir, daha unikal xidmətlər meydana çıxır. Almaniyanın “DHL” poçt-daşıma xidməti artıq “Post-BOT” və “Parcelcopter” robotları ilə poçtalyonluq edir. Singapur və Avstraliyada da bu model tətbiq edilir. Finlandiya yeni nəsil poçt xidmətlərinə can atır. ABŞ-da pilotsuz təyyarələr - “DPDgroup” dronları 15 kilometr marşrut üzrə poçtun daşınmasını yerinə yetirir və “Amazon” şirkəti də bu sxemə qoşulub.

Poçtalyonlar məktubla bərabər, internet-mağazalardan yemək çatdırılması, zibil daşınması xidmətlərinə də cəlb edilir. Bəzi dövlətlərdə hətta poçtlar onlara bağlı olmayan peşələrə də qoşulur, məsələn, xəstə baxıcılığı, əlillər, yaşlılar, müxtəlif sosial qruplara qulluq və digər çəşidlər üzərində tədqiqatlar davam etdirilir.

Dünya poçt ailəsində bütün yeniliklərə açıq olan “Azərpoçt” potensial bazaya və rəqəmsal gücə malik olduğundan yeni poçt sənayesi qu-

ruculuğundan kənarda qalmayacağı şübhə doğurmur. 63 Poçt filialı, 7 Rabitə qovşağı, 3 törəmə müəssisəsi, 1497 poçt şöbəsi və 84 Poçt agentliyi mövcud olan “Azərpoçt”un Dünya Poçt Liderləri Ailəsində layiqli yer tutması bu əminliyi artırır. Əbas yerə deyil ki, Ümumdünya Poçt İttifaqının sürətli poçt xidmətlərinin keyfiyyətinə görə, “Azərpoçt” 160 ölkənin operatoru arasında ardıcıl 9 dəfə Qızıl sertifikatı layiq görülüb.

2025-ci il mayın 13-15-də Bakıda keçirilən “Poçt Liderləri Forumu” isə bir daha Azərbaycanın poçt operatorunun rəqəmsal transformasiyaya keçiddə bir daha layiqli yerini təsdiqlədi.

ELBRUS CƏFƏRLİ
Məqalə “Azərpoçt” MMC-nin Mətbuat Şurası ilə birgə keçirdiyi “Müasir dünyada və Azərbaycanda ənənəvi poçtun transformasiyası” mövzusunda müsabiqəyə təqdim olunur.

Poçtlar həm də bank və maliyyə təşkilatı kimi çalışır

Azərbaycanın poçt sənayesi son 30 ildə yeni əsrin sürətli transformasiyasına qoşularaq rəqəmsal iqtisadiyyatın atributlarından birinə çevrilib. Kuryer, logistika, bank, sığorta, nəqliyyat, kommersiya xidmətləri göstərməklə güclü maliyyə-logistika landşaftı qurub. Ümumdünya Poçt İttifaqının statistikasına əsasən, qlobal poçt ailəsinin üzvü olan operatorların 90 faizindən çoxu rəqəmsal xidmətlərə keçidi təmin edə bilib. Sözsüz ki, onlardan biri də Azərbaycanın milli poçt operatoru - “Azərpoçt” MMC-dir. Bu qurum ənənəvi biznes modelini yeni modellərə transformasiya edib, poçt arxitekturasını büsbütün rəqəmsallaşmaya uyğunlaşdırmaqla heyrətamiz dəyişikliklərə imza atıb.

2005-ci ildən “IFS/STEFI” beynəlxalq pulköçürmələri sistemində qoşulan “Azərpoçt” 2010-cu ildə Mərkəzi Bankın maliyyə xidmətlərinin göstərilməsi üzrə xüsusi razılıq (lisensiya) sənədini almaqla, daha nəhəng ödəniş platformaları yaradıb. Milli ödəniş sistemlərində (XÖHK, AZİPS, HÖP-ə və s) fəal oyunçuya və maliyyə tərəfdaşına çevrilib, beynəlxalq ödəniş sektorunda isə “SWIFT”, “MasterCard”, “VISA”) əhatəli maliyyə xidmətləri göstərməklə sanki banklarla rəqəbəte girib. “İnternet bankçılıq” bir çox

bank əməliyyatlarını yerinə yetirməyə imkan verən unikal platforma kimi çıxış edir.

Dünya Bankı (DB) ilə icra olunmuş “Maliyyə xidmətlərinin inkişafı” layihəsi “Azərpoçt”un xidmət şəbəkəsini daha da gücləndirmiş, elektron ödənişlər və maliyyə çəşidləri (depozit, pul köçürmələri, debit kartlarının emissiyası və s) üzrə fəaliyyətini genişləndirib.

“VISA” ödəniş sisteminin tamhüquqlu üzvü olan MMC hazırda kart emissiyasının aktiv təmsilçisidir. “Agent bankçılıq” layihəsi paytaxt və regionlarda əhali, kiçik və orta biznesin bütün maliyyə ehtiyaclarını təmin edir. “Mobil POS” xidməti isə POS-terminalın fiziki şəkildə deyil, mobil tətbiq üzərindən istifadəsinə imkan verir, habelə ən ucqar kənd yerlərində qurulan ödəmə terminalları nağdsız ödənişlərə təmin edir. Avtomatlaşdırılmış Korporativ İnformasiya Sistemində (AKİS) qoşulmuş poçt şöbələri də bank və maliyyə xidmətlərinin fasiləsiz göstərir.

“Azərpoçt” nüfuzlu bank institutlarının da etibarlı partnyorudur. Türkiyənin “Aktif Bank”da müxbir, İsveçrənin “BCP bank”ında hesablar açılması MMC-nin maliyyə təşkilatları ailəsində nüfuzunun göstəricisidir.

Elektron ticarət dəhlizində iddialı və etibarlı tərəfdaş

Dövlət başçısının 2021-ci ilin aprel ayında imzaladığı “Rəqəmsal transformasiya sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi haqqında” müvafiq fərmanı “Azərpoçt”un öz fəaliyyətini tamamilə rəqəmsal ekosistemə transformasiya etməsində növbəti mühüm mərhələnin əsasını qoydu. Ölkənin bütün ərazisində geniş avtomatlaşdırılmış elektron xidmət şəbəkəsi zənciri quruldu. Tranzit Poçt Mərkəzində (HUB) yer alan MMC elektron ticarət mübadilələrində rolunu artırdı. Rəqəmsal dəhlizin fəal üzvü kimi 15-dən çox ölkəyə poçt göndərilməsi təmin edildi.

“Azərpoçt” və “Azex-port.az” arasında 2021-ci ildə imzalanmış memorandumuna əsasən, fərdi sahibkarlar ara-

sında nağdsız ödənişlərin daha da genişləndirilməsi imkanları yaradılıb. 2023-cü ildən istifadəyə verilən “Post Cargo” xidməti Türkiyənin e-ticarət platformalarından sifarişləri ən sərfəli tariflərlə ünvanı çatdırır, rayonlara daşıma üçün üçün əlavə ödəniş tələb etmir. “Post Cargo”nun yeni hədəfi ABŞ, Almaniya və digər ölkələrin e-ticarət platformalarına qoşulmaqdır ki, bu istiqamətdə fəal iş aparılır. Bu xidmət artıq Qarabağda da istifadəyə verilməkdədir.

Dünyanın ən nəhəng ticarət platformaları ilə əməkdaşlıq “Azərpoçt”un “Alibaba”, “Amazon” kimi global e-ticarət bloklarına da inteqrasiyasına nail olacağından xəbər verir.

Urmiya gölünü bərpa etmək mümkündürmü?

İranın Qərbi Azərbaycan vilayətində yerləşən Urmiya gölü tamamilə quruyub. Dünyanın ən böyük duzlu göllərindən olan Urmiya gölünün qurumasına dair peyk görüntüləri İran mediasında yayımlanıb. Xatırladaq ki, daha əvvəl İran rəsmiləri görülmə tədbirlər nəticə verməyə, gölün yayın axırına qədər quruyacağını bildirmişdilər. Belə ki, iyul ayında Qərbi Azərbaycan vilayəti Ətraf Mühitin Mühafizəsi İdarəsinin baş direktoru Həcət Cabbari “Tasnim” agentliyinə Urmiya gölünün bərpasının mümkün olmayacağını demişdi. Onun sözlərinə görə, kənd təsərrüfatı sektorunda su ehtiyatlarının idarə olunması, Energetika Nazirliyi və aqrar təşkilatlar tərəfindən suyun toplanması eyni şəkildə qalarsa, vəziyyət dəyişməyəcək. Bildirilib ki, yağıntıların kəskin azalması, buxarlanmanın artması, bağların və kənd təsərrüfatı torpaqlarının inkişafının davam etməsi, Urmiya gölünün bərpası üzrə Komitənin qərarlarının yerinə yetirilməməsi bir çox mütəxəssisləri onun bərpasının mümkün olmayacağı qənaətinə gətirib. Yanaşma bundan ibarətdir ki, ən yaxşı halda Urmiya mövsümi göl olacaq, “yalnız toz fırtınalarının qarşısını alan su hövzəsi kimi dibi nəm qalacaq”. Xatırladaq ki, İran hökuməti illər öncə gölün bərpası üçün 6 milyard dollar büdcəli böyük ekoloji layihəyə başlasa da, ölkədə davam edən quraqlıq səbəbindən istənilən nəticə əldə olunmayıb.

Duzluluğuna görə dünyada üçüncü böyük göl...

İndiyədək Urmiya gölünün bərpası üzrə qərargahda 27 qərar qəbul edilib. Urmiya gölü üzrə Milli İşçi Qrupunun katibi Reza Rəhmani deyib ki, Urmiya gölü hamı üçün vacibdir və bizim ən mühüm missiyamız onun bərpası planlarını həyata keçirməkdir.

Qeyd edək ki, Urmiya gölünün sahilləri Təbriz, Urmiya, Xoy, Marağa, Qoşaçay, Soyuq-bulaq, Xana, Salmas, Uşnu və Sulduz kimi bölgələri əhatə edir. Bölgə ən münbit və əkin üçün yararlı bölgələrdən sayılır. Qurumazdan əvvəl Urmiya

gölünün uzunluğu 140 km, eni 55 km, ümumi sahəsi 5822 kvadratkilometr, ən dərin yeri isə 16 metr olub. Gölə ümumilikdə 13 iri və çoxlu sayda kiçik çay tökülürdü. Bu su hövzəsi çox zəngin flora və faunası ilə tanınırdı. Nadir heyvanlar və bitkilər var idi. Göl duzluluğuna görə dünyada üçüncü yeri tuturdu. Yaxın və Orta Şərqi bu təbiət incisində su səviyyəsinin azalması 1984-cü ildən müşahidə edilməyə başlayıb. Onda mütəxəssislər, ictimai fəallar, sakinlər həyəcan təbili çalmağa başladılar, BMT-yə qədər müraciət edildi.

Ammə nəticə əldə edilməyib. Artıq ərazidə Urmiya duzluğu, şoranlığı yaranıb. Gölün əhatəsindəki əkinçilik üçün yararlı olan minlərlə hektar torpaq sahəsi şoranlaşıb. Gölün quruması üçün ildə ən azı 6,000,000 kubmetr suya ehtiyac duyulur. Bu qədər su illərdir bu gölə tökülür. Urmiya Universitetinin professoru Nasir Ağ mətbuata açıqlamasında deyib ki, artıq gölün tam şəkildə bərpası heç vaxt mümkün olmayacaq və ən yaxşı halda onun kiçik bir hissəsi xilas

edilə bilər. Başqa bir iranlı mütəxəssis Şahin Rəcəyi isə regionun kənd təsərrüfatında su məsrəfini 40 faiz azaltmaqla Urmiya gölünü xilas etməyin mümkünliyini vurğulayıb, bu da, əslində mövcud şəraitdə baş tutması real olmayan bir məsələdir.

üçün sudan həddindən artıq dərəcədə istifadə ilə əlaqədar əksər çayların suyu artıq gölə gəlib çatmır. Əkin sahələrinin ildən-ildə artırılması və sudan istifadədə nizamıslıq bu problemi daha da dramatikləşdirir. Beləliklə, Urmiya gölünün qismən də olsa, xilas edilməsi üçün ona tökülən çay axımları bərpa edilməlidir”.

Biomüxtəliflik ciddi zərər görüb

Ekoloq Rövşən Abbasov da bildirib ki, Urmiya gölü qapalı hövzəyə malik su hövzəsidir. Onun sözlərinə görə, Xəzər dənizi və Aral gölü ki-

ötən əsrin 90-cı illərindən başlayaraq gölə tökülən çaylar üzərində çoxlu sayda bəndlər və su anbarları tikilib. Eyni zamanda, kənd təsərrüfatı üçün böyük həcmdə su götürülməyə başlanıb. Bütün bunlar gölün su səviyyəsinin tədricən aşağı düşməsinə səbəb olub. Nəticədə göldə duzluluq artıb, quruyub və ekosistemlə yanaşı, biomüxtəliflik də ciddi zərər görüb”.

Ekspertin fikrincə, Urmiya gölünü xilas etməyin yeganə yolu onun təbii su balansını bərpa etməkdir: “Lakin hazırkı şəraitdə bu, real görünür. Bu səbəbdən verilən proqnozlara görə, Urmiya gölünün də təleyi Aral gölünün əqibətinə bənzəyəcək və onun tamamilə quruması qətilizmə olacaq. Başqa sözlə, gölün hazırkı vəziyyəti regionda aparılan yanlış və sort ekoloji siyasətin nəticəsidir ki, bunun acı fəsadlarını da ilk növbədə yerli əhali yaşayır”.

Nardar BAYRAMLI

Çay axımları bərpa edilməlidir

Mövzu ilə bağlı coğrafiya elmləri doktoru Səid Səfərov bildirib ki, vaxtilə Urmiya gölü geniş turizm və sənaye infrastrukturuna malik olmaqla ölkə iqtisadiyyatında və ətraf ərazilərdə yaşayan əhəlinin rifahında nəzərəcarpacaq rol oynayıb. Bu baxımdan, hazırda gölün quruması böyük narahatlıq doğurur. Alim hesab edir ki, dünyanın əksər qapalı su hövzələrində buna oxşar proseslər gedir: “Məlumdur ki,

qapalı su hövzələrində səviyyə onun su balansına müəyyən olunur. Su balansının gəlir hissəsini gölə tökülən çay axımları və onun səthinə düşən atmosfer yağıntıları, çıxar hissəsini isə gölün səthindən buxarlanma təşkil edir. Su balansının gəlir hissəsi çıxardan böyük olduqda gölün səviyyəsi qalxır, çıxar hissəsi böyük olduqda isə aşağı düşür. Son dövrlərdə Urmiya gölünün su balansının gəlir hissəsi kəskin

şəkildə azalmaqla, çıxar hissəsi isə artmaqda idi. Buna səbəb kimi həm təbii, həm də antropogen amillər göstərmək olar. Əgər gölün səthinə düşən yağıntıların azalması və səthdən buxarlanmanın artması təbii amillərlə, daha doğrusu, iqlim dəyişmələri ilə izah oluna bilirsə, çay axımlarının azalması həm təbii, həm də antropogen amillərlə əlaqələndirilə bilər. Quraqlıq səbəbindən və kənd təsərrüfatı məqsədləri

Rusiyaya qarşı iqtisadi müharibə gücləndirilir

İkinci sanksiya mərhələsinə start verilir - Tramp anonsunu verdi...

Müasir dövrdə ən kritik konfrantasiyaların qarşısının alınmasında istifadə olunan ən effektiv alətlərdən biri də iqtisadi məhrumetmələr, başqa sözlə, sanksiyalardır. XX əsrdə bu məburetmə metodu daha çox siyasi təzyiq vasitəsi kimi istifadə olunurdusa, XXI əsrdə xüsusilə böyük güclər arasında münasibətlərin əsas təyinedici faktorlarından birinə çevrilib. Rusiya ilə Qərb arasında da son on ildə müşahidə olunan gərginlik fonunda bu məburetmə aləti özünün bütün kriteriyaları ilə müşahidə olunmaqdadır. 2014-cü ildən əsas qoyulan konfrantasiyanın 2022-ci ildə alovlanaraq müharibə statusu qazanmasının ardından ABŞ və Avropa İttifaqı ardıcıl şəkildə Moskvanı cəzalandırmaq üçün müxtəlif iqtisadi məhdudiyyətlər tətbiq etməkdədir. Vurğulanmalıdır ki, bu sanksiyalar indiyədək gözənilən effekti tam verə bilməyib - Rusiya özünün iqtisadiyyatında ciddi çətinliklərə baxmayaraq, hələ də siyasi mövqelərindən geri çəkilmir və öz iddialarını sərt şəkildə müdafiə etməkdədir, sülhdən yayınmaqdadır.

Vaşinqtondan bəyanat: “yeni mərhələ”...

2025-ci ilin yanvarından, yəni Donald Trampın prezident kimi səlahiyyətlərinin icrasına başladığı dövrdən etibarən Rusiya ilə Ukrayna arasında sülhün yaranacağına ümid güclənmişdi. Prezident ilk günlərdəncə Rusiya ilə dialoq qurmaq və qarşıdurmanı yumşaltmaq cəhd-

ləri müşahidə olunsada, Moskvanın inadkar siyasəti və kompromisə meyil göstərməməsi nəticəsində bu planlar reallaşmadı. Xüsusilə Alyaska görüşündən sonra münəqişənin yumşaldılması istiqamətində müəyyən optimizm formalaşsa da, Kreml gözəniləndiyi kimi üçtərəfli və

ya ikitərəfli formatlarda real sülh danışıqlarından yayınır. Bu vəziyyət isə Qərbi, xüsusilə, ABŞ-ı daha sərt tədbirlərə əl atmağa məcbur edə bilər. Belə ki, ABŞ prezidenti sentyabrın 7-də Ağ Evdə keçirdiyi brifinqdə Rusiyaya qarşı yeni və daha sərt iqtisadi təzyiqlərə hazır olduğunu bəyan edib. Dövlət başçısı vurğulayıb ki, mövcud sanksiyaların təsiri genişləndirilməli və “ikinci mərhələ” adlandırılan yeni paket tətbiq edilməlidir.

Qeyd edək ki, ABŞ-ın yeni sanksiyalara əl atması ilə bağlı artıq müəyyən bir fikir vardı. Belə ki, yayılan məlumata görə, ABŞ Konqresində “Sanctioning Russia Act of 2025” adlı qanun layihəsi müzakirə olunur. Senat üzvü Lindsey Graham tərəfindən təqdim olunan bu sənəd prezidentə Rusiyanın enerji ixracına qarşı əlavə tədbirlər görmək səlahiyyəti verir. Layihədə hətta Rusiya nefti və qazı ilə ticarət edən ölkələrə qarşı 500 faizədək sekundar tariflərin tət-

Bu, Rusiya iqtisadiyyatını tamamilə çökdürə bilər

biqi nəzərdə tutulur. Tramp administrasiyası son aylarda bu siyasəti praktikada da yoxlayıb. Belə ki, Hindistandan Rusiyadan aldığı neftə görə 25 faizlik tarif tutulub. Eyni zamanda, digər alıcı ölkələrə qarşı da əlavə tariflərin tətbiqi gündəmədədir. ABŞ maliyyə naziri Skott Bessent açıq şəkildə bildirib ki, məqsəd “Rusiyanın iqtisadiyyatını tamamilə çökdürmək və Putinin danışıqlar masasına gətirməkdir”.

Bessent deyib ki, ABŞ Rusiyaya qarşı təzyiqi gücləndirmə-

yə hazırdır, lakin Avropanın dəstəyinə ümid edir. Maliyyə naziri “NBC News”-a müsahibəsində bildirib ki, “Rus neftini alan ölkələrə qarşı yeni sanksiyalar və rüsumlar tətbiq olunarsa, bu, Rusiya iqtisadiyyatını tamamilə çökdürə bilər”.

Beləliklə, Ağ Evdə keçirilən son brifinqdə prezidentin “ikinci mərhələ” adlandırıldığı yeni sanksiya paketi barədə anons da artıq Vaşinqtonun başqa seçim gərmədiyini və hərəkətə keçmək üzrə olduğunu təsdiqləyir.

Tətbiq edilən məhdudiyyətlər...

Qeyd edək ki, Vaşinqtonun Rusiyaya qarşı tətbiq etdiyi sanksiyalar müxtəlif mərhələlərdə formalaşıb və hər biri konkret siyasi hadisələrdən qaynaqlanıb. İlk ciddi məhdudiyyətlər 2014-cü ildə Kırımın ilhaqı ilə əlaqədar olaraq gündəmə gəldi. Vaşinqton bu addımı beynəlxalq hüququn pozulması kimi qiymətləndirib və Rusiyanın bir sıra yüksək rütbəli rəsmilərinin qarşı sanksiyalar tətbiq etdi. Eyni zamanda, enerji, maliyyə və hərbi sənaye sektorları məhdudiyyətlər siyasəsinə malikdir.

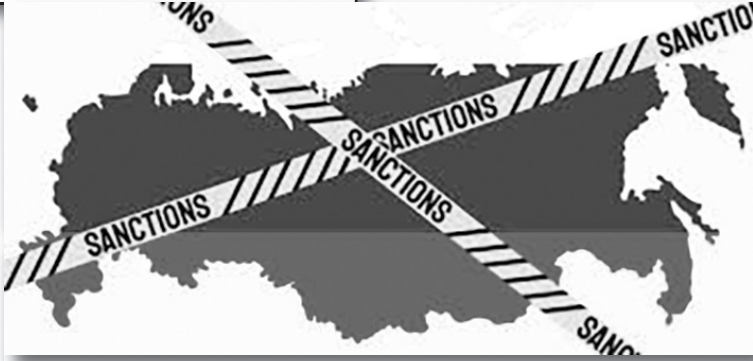
Sonrakı mərhələlərdə Ukraynanın şərqində silahlı toqquşmalar, həmçinin MH17 təyinatı təyyarəsinin vurulması hadisəsi sanksiyaların sərtləşdirilməsinə səbəb olub. ABŞ Rusiya banklarının Qərb maliyyə bazarlarına çıxışını məhdudlaşdırıb, neft-qaz texnologiyalarını ixrac nəzarətini gücləndirib və strateji məhsullarla əməkdaşlığı qadağan edib.

2018-ci ildə “Skripal hadisəsi” də yeni sanksiyaların dalğasına yol açdı. ABŞ bu dəfə kimyəvi silahların istifadəsinə görə Rusiyaya qarşı qlobal

məhdudiyyətlər tətbiq edib. Bu prosesə əlavə olaraq, kiberhücumlarda iştirakı bəhanəsi ilə Rusiya şirkətləri və şəxsləri də qara siyahıya salınıb.

Qeyd edək ki, ABŞ ayrıca sanksiyalar tətbiq etməsi ilə yanaşı, Aİ-nin Kremlə qarşı sanksiyalarına da qoşulub - sanksiya siyasəti koordinasiyalı şəkildə həyata keçirilir. Brüssel də Vaşinqtonla yanaşı Moskvanın enerji, maliyyə və texnologiya sektorlarını hədəf alan məhdudiyyətlər qəbul edib. Bu sanksiyalar əsasən Avropa ölkələrinin iqtisadi maraqları ilə balanslaşdırılmış formada hazırlanıb, çünki Avropa Rusiyanın enerji resurslarından ciddi asılılıq daşıyır. Buna baxmayaraq, Aİ və ABŞ Moskvanı beynəlxalq səviyyədə təcrid vəziyyətinə salmaq üçün vahid mövqedən çıxış edirlər.

Vaşinqtonun ayrıca tətbiq etdiyi sanksiyalar isə daha sərt - enerji sektorunda yeni investisiya layihələrinin qarşısını almağa, yüksək texnologiyaların Rusiyaya ixracını əngəlləməyə və Rusiyanın beynəlxalq maliyyə institutlarından kredit almasını bloklamağa yönəlib.

19-cu sanksiya paketi...

Qeyd edək ki, indiyə qədər Rusiyaya qarşı 18 sanksiya paketi tətbiq edilib. Bu yarıllarda isə 19-cu paketin reallaşacağı da gözənilir. Belə ki, Aİ nümayəndə heyətinin Rusiyaya qarşı sanksiyaların genişləndirilməsi və bu sahədə ABŞ-la koordinasiyanın gücləndirilməsi məsələsini müzakirə etmək üçün yaxın günlərdə Vaşinqtona səfər edəcəyi gözlənilir. “Bloomberg” agentliyinin mənbələrinə istinadən yayılan məlumata görə, Avropa İttifaqının 19-cu sanksiyalar paketi çərçivəsində Rusiyanın bank sektoruna, enerji şirkətlərinə, ödəniş sistemlərinə və kripto valyuta birjalarına qarşı əlavə məhdudiyyətlərin tətbiqi nəzərdə tutulur. Yeni paketə,

həmçinin Rusiya neftini daşıyan tankerlərə və bu daşımaçıları həyata keçirən üçüncü ölkə şirkətlərinə qarşı sanksiyalar, o cümlədən sanksiya siyasətinə düşən tankerlərin tərkərar şğırtalanmasına qadağalar daxildir.

Eyni zamanda, 19-cu sanksiya paketində Rusiya müdafiə-sənaye kompleksi üçün istifadə oluna biləcək məhsulların və xammalın ixracına əlavə qadağaların tətbiqi gözlənilir. Sanksiya, həmçinin viza məhdudiyyətlərini, Rusiya neftini daşıyan tankerlərə işləyən limanlarla biznes əlaqələrinin qadağan olunmasını, eləcə də hərbi məqsədlərlə istifadə oluna biləcək süni intellekt texnologiyaları ilə bağlı xidmətlərə məhdudiyyətlə-

rin tətbiqini də əhatə edəcək.

Demək ki, Trampın son açıqlamalarında diqqətçəkən “ikinci mərhələ” həm də daha sərt maddələri özündə ehtiva edən 19-cu sanksiya paketinin “anonsudur”. Çünki siyasi ekspertlər də Rusiyanın sülhməcburetmə müstəvisində enerji sektorunu hədəfə alan sanksiyalara məruz qalmasını vacib sayır. Bu, Rusiya neftinin və qazının beynəlxalq bazarlarda satışını məhdudlaşdırmaq, həmçinin “Şimal axını” tipli layihələrə təzyiq artırmaq formasında ola bilər. İkincisi, yüksək texnologiyalar və ikitərəfli təyinatlı məhsulların ixracına qadağaların gücləndirilməsi gündəmə gələ bilər. Üçüncü istiqamət isə Rusiya oliqarxlarına və onların xaricdəki aktivlərinə yönələcək. ABŞ bu yolla Kremlə yaxın maliyyə dairələrinə təzyiq artırmağı hədəfləyir. Bundan başqa, “ikinci mərhələ” sanksiyaları Rusiyanın beynəlxalq ödəniş

sistemlərinə çıxışını daha da məhdudlaşdırır, SWIFT sistemindən tam çıxarılma variantını gündəmə gətirə bilər. Bu, Moskvaya üçün ən ağırlı addımlardan biri olardı.

Hərb yolu...

Bu sanksiyaların effektivliyi məsələsi də mühüm aktuallıq daşıyır - əvvəlki məhdudiyyətlər müəyyən təsir effekti versə də, Kreml özünün siyasi kursundan geri çəkilmir. Analitiklərin əksəriyyəti hesab edir ki, Qərb ümumilikdə Rusiyanı sülhə məcbur edə bilməyə də, hərbi yola əl atmaqda maraqlı deyil. Çünki bu, qlobal miqyasda böyük müharibə riskini artırır. Bunun əvəzinə, Vaşinqton iqtisadi təzyiqi artırmaq, Ukraynaya hərbi yardım göstərmək və diplomatik kanalları aktiv saxlamaq strategiyasını davam etdirir.

P.İSMAYILOV

Gürcüstanda növbəti “Qızılgül inqilabı” baş verə bilərmə?

Qonşu Gürcüstan nisbi sakitlikdən sonra yenidən siyasi gərginliklə üz-üzə qala bilər. Belə bir gözləntinin gündəmə gəlməsi isə sabiq prezident Mixeil Saakaşvilinin liderliyi ilə 2001-ci ildə qurulan Vahid Milli Hərəkət Partiyasının (VMHP) ölkədə böyük siyasi təlatüm yaratmağa hazırlaşması ilə bağlıdır. Bu günlərdə partiyanın üzvü Ana Tsitlidze açıq bəyanatla çıxış edərək bildirib: “4 oktyabrda bizim tam konstitusion hüququmuz var ki, bu, rus rejimini, hansı ki, bütün konstitusion çərçivələrdən çıxıb, sülh yolu ilə devirək. Məhz “qızılgül inqilabı”nda olduğu kimi - sülh yolu ilə, xalqın birliyi və mübarizəsi ilə”.

İflasa uğrayan əsas müxalifət partiyasının revanşı

VMHP-nin təmsilçilərinin Gürcüstanda yeni inqilab anon-sunu iflasa uğrayan əsas müxalifət partiyasının revanşı anlamında qəbul etmək mümkündür. Xatırladaq ki, bu günlərdə Gürcüstan parlamenti Vahid Milli Hərəkət Partiyasının ölkə konstitusiyasına zidd elan edilməsi üçün xüsusi qətnamə qəbul edib. 85 deputat sənədin lehinə səs verib. Bildirilib ki, qətnamə ilə parlamentin müvəqqəti istintaq komissiyasının 2003-2012-ci illərdə hakimiyyətdə olmuş rejimin dövründə törədilmiş cinayət faktlarının yer aldığı 460 səhifəlik hesabatı təsdiqlənib. Hakim “Gürcü Arzusu-Demokratik Gürcüstan” Partiyasının parlamentdəki fraksiyasının rəhbəri İrakli Kirtsxaliya bildirib ki, qətnamənin əsasında VMHP-nin ləğv edilməsi ilə bağlı Konstitusiya Məhkəməsinə tutarlı və əsaslı iddia hazırlanacaq. Bu isə Gürcüstanda əsas müxalifət partiyasının sonunun gəlməsi, tamam iflası anlamında qəbul olunur.

Eyni zamanda, VMHP-nin yeni revanş cəhdinin partiyayı lideri Mixeil Saakaşvilinin həbsə almasından qaynaqlandığı bildirilir. Məlumdur ki, qonşu ölkədə 2012-ci il seçkilərində VMHP böyük dərəcədə etimadsızlıqla üz-üzə qalıb və hakimiyyətə “Gürcü Arzusu - Demokratik Gürcüstan” Partiyası gəlib. Seçkilərin nəticələrinə uyğun olaraq prezident kürsüsündən gedən Mixeil Saakaşvili ölkəni tərk edərək bir müddət xaricdə yaşayıb. Onun Ukraynada yüksək vəzifələrdə fəaliyyəti uğursuz olub. Belə ki, M.Saakaşvili burada bir sıra qalmaqallarla gündəmə gəlib, o, həmçinin cəsusluqda ittiham olunub.

M.Saakaşvili Gürcüstandan getmə də, öz ölkəsində hakimiyyətə gəlmək ambisiyasını heç vaxt gizlətməyib. Bu ambisiya-

lardan çıxış edərkən o, əsas etibarlı ilə iki gücə arxalanırdı. Bunlardan biri Qərb dairələri idi. M.Saakaşvili Gürcüstanda hakimiyyəti dönməndə bağlı olduğu Qərb dairələrinin istəklərini bütünlüklə yerinə yetirmişdi. Buna görə də güman edirdi ki, revanş zamanı həmin dairələr onu daha güclü şəkildə dəstəkləyəcəklər. M.Saakaşvilinin istinad etdiyi digər qüvvə ölkə daxilindəki yenə də Qərbə bağlı olan qeyri-hökumət təşkilatları və onların çoxsaylı üzvləri idi. Əslində, ölkədə güclü bir şəbəkə formalaşmışdı. Xaricdən maliyyələşən bu şəbəkə

şəbəkə külli miqdarda dövlət vəsaitini mənimsəmək ittihamı ilə 9 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib. VMHP-nin təmsilçiləri isə liderin həbsi ilə barışmırlar və onun azadlığa çıxmasına nail olmaqdan ötrü Qərb dairələrinin dəstəyi ilə hakimiyyətə təzyiqlər göstərməyə çalışırlar. Ötən il parlament və prezident seçkiləri ərəfəsində Tbilisidə və regionlarda təşkil olunan permanent etiraz aksiyaları bunun təsdiqidir. Lakin açıq-aydın xaricdən idarə olunan etiraz aksiyaları bir nəticə vermədi. Bu dəfə də seçkilərdə “Gürcü Arzusu - Demok-

kə cəmiyyətə, xüsusilə gənclərə, tələbələrə nüfuz etmək iqtidarında idi. Onlar hətta ayrı-ayrı məqamlarda milli maraqları arxa plana keçirməkdən bəə çəkinmirdilər.

Bu realıq fonunda ikinci dəfə hakimiyyətə qayıdacağına əmin olan M.Saakaşvil 29 sentyabr 2021-ci ildə gizli şəkildə Gürcüstanda gəlib. Lakin xarici təzyiqlərə, vətəndaş cəmiyyətinin təpkilərinə baxmayaraq, “Gürcü Arzusu - Demokratik Gürcüstan” Partiyasının iqtidarı qətiyyət göstərdi və M.Saakaşvili oktyabrın 1-də Tbilisidə saxlanıldı.

Cari ilin mart ayında baş tutan məhkəmə iclasında M.Saa-

ratik Gürcüstan” Partiyası inamlı qələbə qazanmaqla yeni hökuməti formalaşdırmağa nail oldu. Həmçinin, birləşmiş müxalifətin pozuculuq əməllərinə rəğmən, ötən il dekabrın 14-də prezident seçkiləri də uğurla baş tutdu. Hazırda M.Saakaşvili Tbilisidə yerləşən həbsxanada saxlanılır və səhhətinin ağır olması ilə bağlı beynəlxalq təşkilatlar dəfələrlə Gürcüstan hakimiyyətinə müraciət etsələr də, sabiq prezidentin azadlığa buraxılması mümkünsüz sayılır. Belə görünür ki, VMHP-nin təmsilçiləri partiyanın iflası və liderin kədərli aqibəti ilə barışmaq istəmirlər və bu səbəbdən də ölkədə yeni inqilab dalğasının anonsunu edirlər.

Cəmiyyət hələ də birinci “Qızılgül inqilabı”nın məyusluğunu yaşayır

Gürcüstanda ilk dəfə “rəngli inqilab” 22 il bundan əvvəl M.Saakaşvilinin təşkilatçılığı ilə baş verib. O və digər gürcü müxalifət liderləri 2003 -cü ildə Vahid Millətlər Hərəkatı, Birləşmiş Demokratlar Birliyini, Milli Həmrəylik Birliyini və “Kmara” gənclər hərəkatını prezident Eduard Şevardnadze hökumətinə qarşı bir araya gətirmək üçün “Vahid Xalq İttifaqı” yaradıblar. 2003-cü ilin noyabr ayında proseslər kulinasiya nöqtəsinə çatıb. Ökə-

qilab” deyilən “Qızılgül inqilabı”nın tam qələbəsi təmin olunub. Budan sonra M.Saakaşvili 5 fevral 2004-cü il prezident seçkilərində birləşmiş müxalifətin namizədi kimi qalib gəlib. Eyni zamanda, Vahid Milli Hərəkat Partiyasının qələbəsi 2008-ci il parlament seçkilərində də (59,1 faiz səs çoxluğu ilə) təmin olunub.

Baş 22 il ötdəndən sora Gürcüstanda yeni “rəngli inqilab” ssenarisi realaşma bilərmi? Bir neçə fundamental amilə istinad

də siyasi böhran yaranıb.Parlamentə noyabrın 2-də keçirilən seçkilərin nəticələri müxalifət partiyaları və xarici müşahidəçilər tərəfindən ciddi etirazla qarşılanıb. Prezident Şevardnadzenin məcburi istefası ilə nəticələnən proseslərdə Vahid Milli Hərəkat və onun tərəfdarları mərkəzi rol oynayıblar. Noyabrın 22-də yeni parlamentin açılışı zamanı M.Saakaşvilin rəhbərlik etdiyi nümayişçilər əllərində qırmızı güllərlə (hərəkat adını buradan alıb) parlament binasına daxil olublar. Sabiq prezident E.Şevardnadzenin 23 noyabr 2003-cü il tarixli istefa bəyanatı ilə post-sovet məkanında ilk “rəngli in-

qilab” deyilən “Qızılgül inqilabı”nın tam qələbəsi təmin olunub. Budan sonra M.Saakaşvili 5 fevral 2004-cü il prezident seçkilərində birləşmiş müxalifətin namizədi kimi qalib gəlib. Eyni zamanda, Vahid Milli Hərəkat Partiyasının qələbəsi 2008-ci il parlament seçkilərində də (59,1 faiz səs çoxluğu ilə) təmin olunub.

olunması və ərazilərinin bir hissəsini de-fakto itirməsi səbəbindən yaşandı.

Gürcüstanda ötən ilki parlament və prezident seçkilərinin nəticələri də hazırda bu ölkədə yeni “rəngli inqilab” üçün sosial sifariş olmadığını əyani şəkildə təsdiqləyir. M.Saakaşvilinin populist vədlərinin puça çıxması fonunda “Gürcü Arzusu - Demokratik Gürcüstan” Partiyasının qurduğu hökumət Gürcüstanın milli maraqlarını önə çəkir və real suverenlik prinsipindən çıxış edir. Baş nazir İrakli Kobaxidze və hökumətin digər yüksək səviyyəli rəsmiləri dəfələrlə bəyan ediblər ki, Avropaya inteqrasiya milli dövlətə qarşı təzyiq alətinə çevrilməməlidir. Hakim komanda məhz milli maraqlardan çıxış etməklə iki mühüm qanunun qəbul edilməsinə nail olub. Onlardan biri “Xarici təsirin şəffaflığı haqqında” qanundur. Bu qanunun qəbul edilməsində əsas məqsəd Gürcüstan cəmiyyətini qərəzli xarici təsirlərdən xilas etmək, gənclərin potensialını milli maraqların qorunmasına, dövlətçiliyin möhkəmlənməsinə yönəltməkdir. Haqqında bəhs olunan digər qanun isə əməllərin, ailə dəyərlərinin qorunmasına hesablanır. Bu qanunlar böyük dərəcədə gürcü xalqının arzu və istəkləri ilə üst-üstə düşür. Birləşmiş müxalifətin ötən ilki parlament və prezident seçkilərini baykot etmək çağırışlarının iflasa uğraması da məhz bu məqamla bağlıdır.

Qeyd olunan reallıqlar fonunda Gürcüstanda yeni “rəngli inqilab”a çağırış absurddur. Axı ölkə hələ də birinci “rəngli inqilab”ın məyusluğundan tam qurtula bilməyib...

Mübariz FEYİZLİ

İşiba istefa verir...

Yeni baş nazir kim olacaq?

Yaponiyanın baş naziri Şiqeru İşiba istefa verməyə hazırlaşır. Yaponiya KİV-ləri qeyd edirlər ki, Ş.İşiba artıq hakim Liberal Demokrat Partiyasının (LDP) sədri vəzifəsindən istefa verəcəyini təsdiqləyib - o, sosial şəbəkə hesabında LDP sədri vəzifəsindən istefa vermək qərarına gəldiyini bildirib. Qeyd edək ki, Şiqeru İşiba ötən ilin oktyabrında Fumio Kişidanın başçılıq etdiyi hökumətin istefasından sonra Liberal Demokrat Partiyasının rəhbəri vəzifəsini icra edir.

İlk qadın namizəd...

Baş nazir Şiqeru İşibanın hakim Liberal Demokrat Partiyasının (LDP) sədri və hökumət başçısı vəzifəsindən istefa verəcəyini elan etdikdən sonra onun yerinə mümkün namizədlərin adları açıqlanıb. Yaponiyanın “Sinxua” agentliyinin məlumatına görə, İşibanın yerinə ən güclü namizəd xanım Sanae Takaichi hesab edilir. İşiba hökumətində iqtisadiyyat və xarici işlər naziri kimi yüksək postlar tutan 64 yaşlı Takaichi LDP sədri seçiləcəyi təqdirdə, Yaponiya tarixində ilk qadın baş nazir olacaq. Bundan başqa, Şinciro Koizumi, Yoşimasa Hayaşi, Yoşihiko Noda

İyulun 20-də Yaponiyada parlamentin yuxarı palatasına keçirilən seçkilər-

və Yuiçiro Tamaki də iddialı namizədlər sırasındadır. Sanae Takaichi son

seçkilərdə Şiqeru İşiba ilə ikinci tura qalmış, istefaya hazırlaşan baş nazirə 21

fərqlə (215-194) məğlub olmuşdu.

də Ş.İşibanın rəhbərlik etdiyi Liberal Demokrat Partiyası (LDP) və onun koalisiya tərəfdaşı Komeito qələbə çalsada, palatadakı bir çox yerləri itirib. Ölkənin müasir tarixində bu, ilk belə siyasi hadisə idi. Demək olar ki, yuxarı palatada hakim koalisiya 248 yerin yarısından azına nəzarət edir, bu da hökumə-

tin qanun qəbul etmək imkanlarını ciddi şəkildə məhdudlaşdırır. Son seçkilərin nəticələrinə görə, müxalif partiyalar - Konstitusiya Demokratiya Partiyası və Xalqın Demokratiya Partiyasının parlamentin yuxarı palatasında mandatının sayı artıb. Tez-tez ifrat sağçı kimi xarakterizə edilən Sanseito partiyası isə bu dəfə yuxarı palatada 14 deputatla təmsil olunur. Qeyd

edək ki, bu, İşiba üçün ardıcıl ikinci böyük seçki məğlubiyyəti idi - 2024-cü ilin payızında baş tutan seçkilərdə hakim koalisiya parlamentin aşağı palatasında da yerlərin əksəriyyətini itirmişdi. İyulun 20-dəki seçkilərdə istədiyi nəticəni əldə etməyən Şiqeru İşiba LDP-nin rəhbər və baş nazir vəzifəsindən istefa vermək bəradə düşünüb. Yaponiya KİV-ləri iddia edirdi ki, İşiba avqustun

Baş nazir niyə istefa verir?

sonunda istefa verə bilər. Lakin İşiba istefa verməyə tələsmədi - o, qərarını verməmişdən öncə keçmiş hökumət başçıları - Yoşihide Suqa, Fumio Kişida və Taro Aso ilə görüşlər keçirdi - məlumatlara görə, görüş zamanı yeni hökumətin formalaşması ilə bağlı məsələni onlarla ətraflı müzakirə edib. Bundan başqa, İşiba seçkilərdən sonra jurnalistlərə açıqlamasında istefası ilə bağlı yayılan iddia-

ları şərh edərkən qeyd etmişdi ki, o, hələ ki, istefaya verməyə tələsmir və istefadan öncə o, Vaşinqtonla ABŞ ilə Yaponiya arasında ikitərəfli iqtisadi-ticarəti münasibətlərin inkişafına və şəxələndirilməsinə, bu sahədə münasibətlərin nizamlanması istiqamətində yeni razılaşmaların əldə edilməsinə dair sazişin imzalanmasına nail olmalıdır. Artıq bu məsələ öz həllini tapıb. Qeyd edək ki, sentyabrın 5-də ABŞ Prezidenti Donald Tramp bir müddət öncə Yaponiya ilə imzalanan yeni ticarət sazişin həyata keçməsi üçün son rəncəm imzalayıb - yeni sazişə görə, müəyyən gömrük prosedurları çərçivəsində hər iki tərəf bir-birinə öz məhsullarını ixrac edəceklər, həmçinin bu sazişin müddəalarına əsasən investisiya imkanları da nəzərdən keçiriləcək. Görünür, Ş.İşiba ABŞ-la işi bitirdikdən sonra istefa vermək qərarına gəlib.

Yunis ABDULLAYEV

“Yeni Azərbaycan” qəzetinə abunə olmaq istəyənlər aşağıdakı yayım şirkətləri ilə əlaqə saxlaya bilərlər:

“Azərpoçt” MMC PDM- 0125984955,
0552004544
“Azərmətbuatyayımı” ASC - 0124411991,
0124404694
“Səma” MMC - 0125940252, 0503336969
“PressInform” MMC - 0703400100,
0504560835

“Qaya” MMC - 0125667780, 0502352343
“Bakmətbuat” MMC - 0124314313
“Ziya LTD” MMC - 0124977696,
0503067744

6 aylıq abunə - 79,20 AZN
12 aylıq abunə - 158,40 AZN

İnsan bədənini iki ayaq üzərində dayanır. Bir ayaq olmasa, tarazlıq pozular, hər addım əzab verir. Cəmiyyət də elədir: qadın və kişi onun iki ayağıdır. Biri zəifləyərsə, bütün bədən - yəni cəmiyyət - yıxılır. Cəmiyyətin inkişafı yalnız texnologiyanın sürəti ilə, iqtisadiyyatın böyüklüyü ilə ölçülmür. Əsl tərəqqi insan münasibətlərində, hüquqlarda və ədalətdə özünü göstərir. Bu gün ən çox müzakirə olunan məsələlərdən biri də gender bərabərliyidir.

Cəmiyyətin güzgüsündə bərabərlik axtarışı

Bərabərlik kağızda yox, həyatda olmalıdır...

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Məqalə “Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi”nin maliyyə dəstəyi ilə “Gender, ailə və demoqrafiya məsələlərinin işıqlandırılması” istiqaməti üzrə hazırlanmışdır

Bəzən “gender” deyəndə sadəcə qadın və kişilər arasındakı münasibətlər nəzərdə tutulur. Amma, əslində, bu anlayış daha genişdir: cəmiyyətdə qadının və kişinin bərabər hüquqa malik olması, hər

Gender bərabərliyi yalnız qadınların hüquqlarını qorumaq deyil

bir insanın potensialını səbəst reallaşdırma bilməsi deməkdir. Lakin bir həqiqət var ki, gender bərabərliyi yalnız qadınların hüquqlarını qorumaq deyil, həm də kişilərin üzərinə yüklənmiş ənənəvi qəliblərdən azad etməkdir. Çünki kişidən daim güclü, ailənin yükünü çəkən obrazı gözlənilir. Halbuki onlar da zəif ola, hisslərini göstərə bilərlər.

Gender bərabərliyi bir şüar yox, həyat fəlsəfəsidir. Bu fəlsəfə həyata keçsə, cəmiyyətin gücü ikiqat artacaq. Çünki bərabərlik insanı azad, azadlıq isə insanı yaradıcılığa və inkişafın zirvəsinə aparır.

Gender bərabərliyi bəzən sadəcə bir insan hüququ kimi təqdim olunur, əslində isə cəmiyyətin inkişafının, sabitliyin və ədalətin təməli şərtdir. Araşdırmalar göstərir ki, qadınların əmək bazarına geniş qoşulduğu ölkələr daha sürətli inkişaf edir. Çünki yaradıcılıq, yeni ideyalar və əmək bölgüsü güclə-

nir.

Ölkəmizdə gender bərabərliyi qanunvericilik səviyyəsində təsbit edilib. Azərbaycan Konstitusiyası qadın və kişilərin bərabər hüquqa malik olduğunu təsdiqləyir. 2006-cı ildə “Gender bərabərliyinin təminatları haqqında” qanun qəbul olunub. Rəsmi sənədlərdə qadın və kişiye qarşı ayrı-seçkilik qadağan edilib.

Gender bərabərsizliyi yüksək olan ölkələr...

Əslində, dünya üzrə bir çox ölkədə gender bərabərliyi tam təmin

hüquqsuzluğu yüksək səviyyədədir.

Pakistan: Qadınların iş və təhsil imkanları çox məhduddur, xüsusilə kənd yerlərində, qadınların hüquqları formal olaraq olsa da, icrası zəifdir, qadınlar siyasi qərarvermədə çox az təmsil olunurlar.

Əfqanıstan: Əfqanlar İslam qanunlarına əməl etdiklərini iddia etsələr də, heç bir islam ölkəsində Talibanın uydurduğu qanunlar qədər ağır sistem yoxdur. Talibançılardan ötrü qadın o dərəcədə arzuolunmaz məxluqdur ki, küçədə tənha gedən istənilən qadınla rastlaşan hər bir kişi günah qazanmış sayılır. Bu səbəbdən qadınların evdən çölə tək çıxması qadının ailəsinə böyük problemlər yaradır. Əfqanıstan küçələrində qadın görmək nadir hadisədir. Talibanın qanunlarına görə qadınların evdən çıxmasına ehtiyac yoxdur. Eyni zamanda, qızların məktəblərdə oxuması, eləcə də işləməsi qadağandır. Hətta qadın ağır yaralansa belə, kişi həkimə müraciət edə bilməz.

Suriya:(müharibədən əvvəl də) Qadınlar iş həyatında və siyasətdə könərdə qalıb, sosial həyat çox

bul olunub. Təhsildə qız və oğlan uşaqları eyni imkanlara malikdir, zorakılıq halları çox aşağı səviyyədədir.

məhduddlaşdırılıb, zorakılıq, erkən nikah və hüquq pozuntuları yüksəkdir.

İordaniya, Sudan, Nigeriya və bəzi Afrikanın şərq və mərkəz bölgələri: Qadınların mülkiyyət hüquqları məhduddur, təhsil və iqtisadi imkanlar kişilərlə müqayisədə çox aşağıdır, sosial və mədəni stereotiplər qadınların inkişafını əngəlləyir.

Qeyd edək ki, gender bərabərsizliyi olan ölkələrdə problem yalnız qadının hüquqları ilə bitmir. Kişilər də köhnə stereotiplərin təsiri altında güclü, sakit, emosiyasız olmağa məcbur qalır. Nəticədə bütün cəmiyyətin potensialı itir.

Əslində, gender bərabərliyi hər bir millətin gələcəyinin güzgüsüdür. Bərabərlik olmayan ölkə - qanadı sınımış quşa bənzəyir. Uça bilmir, ancaq yeriyir, yeriyə-yeriyə də başqalarının uçuşunu izləyir. Gender bərabərliyi olmayan ölkələrdə qadınların hüquqsuzluğu yalnız onların şəxsi faciəsi deyil, həm də bütöv cəmiyyətin gerilməsi deməkdir. Çünki qadın susanda, cəmiyyətin yarısı lal qalır. Qadınların gücündən, bilik və bacarığından istifadə olunmayan yerdə nə tərəqqi, nə ədalət, nə də xoşbəxtlik mümkündür.

Yeganə BAYRAMOVA

Xarici ölkələrdə vəziyyət

Skandinaviya ölkələri, İsveç, Norveç, Danimarka gender

bərabərliyində dünya liderləridir. Burada qadınlar parlament-

də və şirkətlərin idarə heyətlərində kişilər qədər təmsil olunurlar. Qadınlar yalnız ofisdə deyil, dövlət siyasətində də söz sahibidir. İsveçdə qadın baş na-

zir və ya hökumət üzvlərinin çoxu qadındır. Kişilər ailədə uşaqların tərbiyəsi, ev işləri ilə fəal şəkildə məşğuldur və bu sosial normalar cəmiyyətdə qə-

bul olunub. Təhsildə qız və oğlan uşaqları eyni imkanlara malikdir, zorakılıq halları çox aşağı səviyyədədir.

Təhsil silahdan güclüdür

Məktəblər hədəf olmamalıdır!

Təhsil yalnız bilik deyil, həm də azadlığın, gələcəyin və insan ləyaqətinin təminatıdır. Amma dünya tarixində çox vaxt bu hüquq müharibə, zorakılıq və siyasi ixtilaflar nəticəsində tapdanıb. Dünya üzrə milyonlarla uşaq zorakı münaqişələr səbəbindən məktəbə gedə bilmir, təhsildən məhrum qalır. Bu isə yalnız onların gələcəyini məhv etmir, həm də bütün cəmiyyətlərin tərəqqisini ləngidir. Təhsil olmadan inkişaf, bərabərlik və sabitlik mümkün deyil. Halbuki hər bir uşaq, hər bir gənc bərabər şəkildə təhsil almaq hüququna malikdir.

Sentyabrın 9-u Təhsilin Hücumdan Beynəlxalq Müdafiəsi Günü məhz bu səbəbdən təsis olunub. Xatırladaq ki, bu əlamətdar gün BMT Baş Assambleyasının 2020-ci il mayın 28-də

qəbul etdiyi 74/275 sayılı qətnaməyə uyğun olaraq təsis edilib. Həmin qətnaməni Qətor Dövləti təqdim edib və 62 ölkə tərəfindən dəstəklənib.

Bu günün mesajı aydındır: təhsil təhlükəsiz olmalıdır, hər bir məktəb sığınacaq olmalıdır, hər bir müəllim və şagird qorunmalıdır. Dövlətlər, beynəlxalq təşkilatlar və ictimaiyyət birlikdə çalışmalıdır ki, təhsil hər yerdə, hər zaman müdafiə olunsun. Məktəblər, universitetlər, kitabxanalar - müharibənin, terrorun və zorakılığın hədəfi deyil, bilik və inkişaf mərkəzi olmalıdır.

BMT-nin məlumatlarına görə, 2023-cü ilin sonuna qədər dünyada 47.2 milyon uşaq müharibə və zorakılıq səbəbindən evlərini tərk edib və təhsildən məhrum qalıb. Dünyanın müx-

təlif bölgələrində uşaqların təhsildən yayınma halları fərqli səviyyələrdədir. Məsələn, Sudan, Qozza, Nigeriya, Əfqanıstan və Suriya kimi ölkələrdə müharibə və zorakılıq səbəbindən milyonlarla uşaq məktəbə gedə bilmir. Bu, yalnız onların gələcəyini deyil, həm də cəmiyyətlərin inkişafını təhlükə altına alır.

Ölkəmizdə də zaman-zaman təhsil münaqişələrin mənfi təsirinə məruz qalıb. Birinci Qarabağ müharibəsi dövründə Azərbaycan ərazisinin 20 faizi Ermənistan tərəfindən işğal olun-

du. Bir milyona yaxın vətəndaşımız öz doğma torpaqlarından didərgin düşdü. Lakin dövlətimiz məcburi köçkünlər üçün salınan qəsəbələrdə məktəblər də inşa etdi. Ötən dövr ərzində məcburi köçkün uşaqları doğma torpaqlarından kənarda olsalar da, təhsillərini yüksək səviyyədə davam etdirdilər. Köçkün məktəblərini bitirən gənclərimiz ölkəmizdə və xaricdə ali təhsil alaraq respublikamızın inkişafına töhfə verirlər.

Xatırladaq ki, 30 ilə yaxın davam etmiş işğal dövründə

Azərbaycan ərazilərində 1107 təhsil müəssisəsi və 855 uşaq bağçası tamamilə məhv edilib. Eləcə də 2016-cı ilin aprelində Ermənistan silahlı qüvvələrinin atəşi nəticəsində Azərbaycanın Goranboy, Tərtər, Ağdam və Ağcabədi rayonlarında bir çox məktəb ciddi ziyan görüb, Ağdam rayonunun Sarıcalı kəndində 220 şagirdin təhsil aldığı orta məktəb məhv edilib.

İkinci Qarabağ müharibəsi də təhsilimizə təsirsiz ötüşmədi. Bu müharibə 10 şagirdin həyatına son qoydu, 20 təhsil işçisi döyüşlərdə qəhrəmanlıq göstərərək şəhidlik zirvəsinə ucaldı. Məktəb infrastrukturuna ciddi ziyan dəydi - 60 məktəb binası dağıntılara məruz qaldı. Cəbhə xəttindən xeyli uzaqda yerləşən mülki obyektlərin raket atəşinə tutulması tədrisin davam etdirilməsini mümkünləşdirdi. Düşmənin mülki əhaliyə hücumları nəzərə alınaraq ölkə ərazisində 1221 məktəbin fəaliyyəti dayandırıldı.

Müharibədə Qələbə qazanan Azərbaycan işğaldan azad olunmuş ərazilərimizdə quruculuq işləri həyata keçirir. Bu əra-

zələrdə müasir standartlara cavab verən təhsil infrastrukturunu da qurulur. “Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı” çərçivəsində 2024-2025-ci tədris ilində də Şuşa, Ağdam, Cəbrayıl, Zəngilan, Kəlbəcər, Qubadlı, Füzuli şəhərlərində, Laçın rayonunun Zabux kəndində təhsil müəssisələrinin tikintisi ilə bağlı müvafiq işlər görülür.

Təhsildən yayınmanın qarşısının alınması üçün beynəlxalq əməkdaşlıq, humanitar dəstək və təhsil infrastrukturunun gücləndirilməsi vacibdir. Eyni zamanda, münaqişə bölgələrində təhsil müəssisələrinin qorunması üçün beynəlxalq hüquq və standartlara riayət olunmalıdır. Çünki təhsil yalnız bilik deyil, həm də gələcəyin təminatıdır. Uşaqların təhsildən məhrum olması, yalnız onların deyil, bütün cəmiyyətin inkişafını ləngidir. Bu səbəbdən, təhsilin qorunması və inkişafı hər birimizin məsuliyyətidir.

Yeganə BAYRAMOVA

Təsisçi:
Yeni Azərbaycan Partiyası

Baş redaktor:
Alicq HƏSƏNOĞLU

www.yeniazərbaycan.com
mail@yeniazərbaycan.com

Ünvan: Bakı - AZ-1000. Üzviyyətli Hacıbəyli - 66

Telefonlar:
598-37-76, 498-82-21
498-81-24, 498-19-84

İndeks: 67100
Lisensiya: N-B-317

Tiraj: 5019
Sifariş: 1866

“Kapital Bank” ASC-nin Nərimanov rayonu filialı
h/h - 33080019443900419109
kod - 200093
VÖEN - 150048601

Qəzet “Yeni Azərbaycan”ın bilgisayar mərkəzində yığılıb, səhifələnilib və “Azərbaycan” nəşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilib.

Qəzet 1993-cü ilin
aprel ayında nəşr olunur.
Məsul nəvbətçi:

Yeganə Bayramova